

RP 127/2021 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om grundläggande utbildning, lagen om yrkesutbildning, gymnasielagen och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om grundläggande utbildning, lagen om yrkesutbildning, gymnasielagen och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ändras.

Bestämmelserna om förvägrande av undervisning preciseras i lagarna, så att den studerande får det stöd denne behöver under den tid som undervisning förvägras och när denne återvänder till undervisningen. Maximitiden för förvägrande av undervisning enligt lagen om grundläggande utbildning förlängs till att utöver den återstående arbetsdagen också omfatta följande arbetsdag. Bestämmelserna om förfarandet vid avstängning från utbildning ändras så att den studerande och vårdnadshavaren ges tillfälle att delta i utarbetandet av en individuell plan enligt vilken undervisningen genomförs och inläringen följs under avstängningen. Vidare preciseras den studerandes skyldigheter.

Till lagarna fogas en bestämmelse om barnets bästa när undervisning och utbildning planeras och ordnas och när det fattas beslut om den.

Lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen ändras så att de innehåller bestämmelser om skyldigheten för lärare och rektor att meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i läroanstalten eller under skolvägen och som kommit till deras kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks och för den studerande som utsatts för detta.

Bestämmelserna om det disciplinära förfarandets förhållande till ett anhängigt åtal och till domstolens avgörande upphävs.

I bestämmelserna om ändringssökande i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen görs de ändringar som följer av lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Propositionen hänför sig till kompletterande budgetpropositionen för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2022.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	4
2.1 Lagstiftning och praxis.....	4
2.1.1 Grundläggande utbildning.....	4
2.1.2 Gymnasieutbildning och yrkesutbildning	9
2.1.3 Utbildning som handleder för examensutbildning	10
2.1.4 Prioritering av barnets bästa.....	11
2.1.5 Ändringar som förutsätts enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden	12
2.1.6 Dubbel straffbarhet	13
2.1.7 Situationer med trakasserier, mobbning och våld i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt på andra stadiet	14
2.2 Bedömning av nuläget.....	17
3 Målsättning	18
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	18
4.1 De viktigaste förslagen.....	18
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	19
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	19
4.2.2 Konsekvenser för barn	20
4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna	22
5 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	23
6 Remissvar	26
7 Specialmotivering	29
7.1 Lagen om grundläggande utbildning	29
7.2 Lagen om yrkesutbildning.....	35
7.3 Gymnasielagen.....	37
7.4 Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.....	39
8 Ikraftträdande.....	40
9 Verkställighet och uppföljning	40
10 Förhållande till budgetpropositionen.....	41
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	41
LAGFÖRSLAG	47
1. Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning.....	47
2. Lag om ändring av lagen om yrkesutbildning.....	50
3. Lag om ändring av gymnasielagen	52
4. Lag om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.....	55
BILAGA	57
PARALLELLTEXTER	57
1. Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning.....	57
2. Lag om ändring av lagen om yrkesutbildning.....	63
3. Lag om ändring av gymnasielagen	67
4. Lag om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.....	72

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering ingår ett löfte om icke-diskriminering, enligt vilket Finland har nolltolerans mot mobbning och rasism.

I enlighet med det andra målet i avsnitt 3.6 (*Ett rättvist, jämlikt och inkluderande Finland*) i regeringsprogrammet har alla barn och unga rätt till integritet. För att uppnå målet ska sexualundervisningen stärkas och det ska utarbetas ett åtgärdsprogram för att ingripa i mobbning och minska ensamhet.

Det andra målet i avsnitt 3.7 (*Kunnandets, bildningens och innovationernas Finland*) i regeringsprogrammet är att främja en verksamhetskultur i skolorna som präglas av samhörighet och stärka elevernas och de studerandes roller och möjligheter att påverka inom skolgemenskapen. Enligt målet ska läroanstalterna ha nolltolerans för mobbning och personalen, eleverna och de studerande ska erbjudas utbildning i hur man identifierar och ingriper i mobbning. Det ska också fästas vikt vid identifiering och förebyggande av diskriminerande mobbning. Praxis som visat sig vara bra ska införas på nationell nivå och fortsättningen för effektfulla projekt ska tryggas.

För att uppnå målen inledde regeringen i januari 2021 ett åtgärdsprogram för förebyggande av mobbning, våld och trakasserier inom småbarnspedagogiken, skolorna och läroanstalterna. Re-geringspropositionen är en del av åtgärdsprogrammet. Åtgärderna i programmet har beretts i samarbete med inrikesministeriet, justitieministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. Syftet med regeringspropositionen är att precisera och korrigera undervisningsväsendets bestämmelser så att man kan ingripa i mobbning i rätt tid, stärka elevens rättsliga ställning och säkerställa en trygg inlärningsmiljö för alla i skolan.

I regeringspropositionen ingår ett förslag till lagstiftning (LM 27/2020 rd). Enligt förslaget ska till 40 § i gymnasielagen (714/2018) och 80 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017) fogas en skyldighet enligt 29 § 7 mom. i lagen om grundläggande utbildning (1267/2013) även för andra stadiet. En lärare eller rektor inom gymnasieutbildning och yrkesutbildning ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som misstänks för detta och för den elev som utsatts för detta.

Regeringens proposition baserar sig på de lagändringar som trädde i kraft 2014 (1267/2013), genom vilka nya metoder för att ingripa i mobbning och störande beteende lades till. Dessutom etablerades elevkårerna i utbildningen på andra stadiet och den grundläggande utbildningen.

Förvaltningsprocesslagen (586/1996) upphävdes genom lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) som trädde i kraft den 1 januari 2020. I lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen hänvisas det till den upphävda förvaltningsprocesslagen. Det föreslås att bestämmelserna om ändringssökande i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen uppdateras så att de motsvarar den nya lagstiftningen och grundlagsutskottets tolkningspraxis.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet.

RP 127/2021 rd

Lagförslagen om förebyggande av mobbning och säkerheten vid läroanstalter i regeringens proposition har beretts vid undervisnings- och kulturministeriets arbetsgrupp mot mobbning. Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte den 24 november 2016 en arbetsgrupp för att reflektera kring förebyggande av mobbning och skolfred (Dnr 66/040/2016). Arbetsgruppens uppgift omfattade småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet. Arbetsgruppen hade till uppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att ingripa i mobbning samt åtgärder som främjar välbefinnandet och arbetsfreden.

Bestämmelserna om förbud mot dubbel straffbarhet har beretts i samarbete med justitieministeriet, inrikesministeriet och Polisstyrelsen. För beredningen av ärendet utredde ministeriet separat lagstiftningen i de europeiska länderna.

Som en del av lagberedningen har det beretts en statsrådsförordning om ändring av 18 § i förordningen om grundläggande utbildning. Ändringsförordningen utvidgar den kretsen av undervisningsväsendets personal som har rätt att förordna en elev som stör undervisningen eller annars bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk till kvarsittning, att avlägsna sig från undervisningsrummet och att utföra sina uppgifter efter arbetsdagens slut. Det föreslås att behörigheten i ärendet utvidgas också till skolans rektor. I den gällande förordningen om grundläggande utbildning har läraren getts behörighet i fråga om de nämnda åtgärderna. Den föreslagna ändringen medför inga ändringar i lagen om grundläggande utbildning. Den ändrade förordningen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2021.

Utlåtanden om utkastet till regeringsproposition har begärts av centrala intressentgrupper. Utkastet till proposition var på remiss mellan den 4 maj och den 11 juni 2021.

Propositionen behandlades våren 2021 vid den förhandling som avses i lagen om förhandlingsrätt för innehavare av kommunala tjänster (389/1944). Under remissbehandlingen ordnade undervisnings- och kulturministeriet separata diskussionsmöten för Finlands Rektorer r.f. och Undervisningssektorns Fackorganisation rf.

Som en del av beredningen genomförde undervisnings- och kulturministeriet ett representativt hörande av barn och unga.

Regeringens proposition behandlades i delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning den 2 september 2021.

Beredningshandlingarna till regeringspropositionen finns till påseende på adressen <https://minedu.fi/sv/projekt?tunnus=OKM005:00/2021>

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Grundläggande utbildning

Arbetsfred och säkerhet i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Enligt 16 § 1 mom. i Finlands grundlag (731/1999) har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag. Det allmänna ska, enligt vad som närmare föreskrivs genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Vars och ens rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning kan anses inbegripa

RP 127/2021 rd

även rätt till störningsfria studier. Detta förutsätter att man ingriper i elevernas eventuella störande beteende.

Den rättsliga grunden för arbetsfreden kan sökas i skolans primära uppgift. Enligt 2 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) är målet för den grundläggande utbildningen att stödja elevernas utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver i livet. Enligt 35 § i lagen om grundläggande utbildning ska en elev utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Skyldigheten att uppföra sig korrekt inbegriper också ett förbud mot att mobba andra elever eller skolans personal. Kravet på korrekt uppförande kan preciseras i skolans ordningsstadga.

Målen för utbildningen preciseras i statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (422/2012). Enligt 5 § i den förordningen har förskoleundervisningen som särskilt mål att i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna främja barnets utvecklings- och inlärningsförutsättningar samt att stärka barnets sociala färdigheter och sunda självkänsla med hjälp av lek och positiva inlärningserfarenheter. Genom undervisningen och fostran främjas respekten för livet, människovärdets integritet, de mänskliga rättigheterna, naturen och andra människor och stöds elevernas utveckling till harmoniska människor med en sund självkänsla. Målet är också att främja elevernas hälsa och välbefinnande samt att eleverna lär sig goda seder. Undervisningen och fostran stöder elevernas utveckling till att respektera olikheter, att ta ansvar och samarbeta samt till verksamhet som främjar respekten och förtroendet mellan människogrunder, folk, idéer, religioner och kulturer.

Enligt 29 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning har den som deltar i utbildning rätt till en trygg studiemiljö. Bestämmelsen förutsätter dels att de lokaler och redskap som är avsedda för undervisningen är trygga, dels förpliktar den utbildningsanordnaren att sörja till exempel för att eleverna inte råkar ut för våld eller annan mobbning i skolan eller i någon annan verksamhet som skolan ordnar. (RP 86/1997 rd, s. 67). Utbildningsanordnaren ska som en del av läroplanen utarbeta en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasseri samt verkställa planen och övervaka att den iakttas och genomförs. Utbildningsstyrelsen meddelar i grunderna för läroplanen föreskrifter om utarbetandet av denna plan.

Enligt 3 § i lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen genomföras i samarbete med hemmen. Samarbetsskyldigheten när det gäller att garantera säkerhet och arbetsfred konkretiseras genom flera bestämmelser. Exempelvis ska skolans lärare och rektor enligt 29 § i lagen om grundläggande utbildning meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till dennas kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som gjort sig skyldig till detta och för den elev som utsatts för detta. Syftet med meddelandeskyldigheten är att förutom mobbning och trakasserier i skolan även lyfta fram sådana fall av mobbning och trakasserier som sker under skolvägen, vilket främjar utredningen av helhetssituationen och effektiviserar samarbetet mellan hemmet och skolan. Även materiella skador som orsakas av en elev ska enligt 35 § i lagen om grundläggande utbildning anmälas till elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven.

Lagen om grundläggande utbildning gäller i tillämpliga delar också förskoleundervisning. På förskoleundervisningen tillämpas i princip alla bestämmelser i lagen om grundläggande utbildning och i den förordning som utfärdats med stöd av den, om det inte i bestämmelsen anges särskilt att den endast ska tillämpas på den grundläggande utbildningen (RP 86/1997 rd, s. 55). På förskoleundervisning som ordnas inom småbarnspedagogiken tillämpas lagen om grundläggande utbildning endast när förskoleundervisning ordnas. På småbarnspedagogiken tillämpas

lagen om småbarnspedagogik (540/2018). Lagen om småbarnspedagogik innehåller inga bestämmelser om exempelvis disciplin eller tillrättavisning i fråga om barn inom småbarnspedagogiken.

Åtgärder som gäller tillrättavisning och disciplin

För att trygga arbetsfreden och garantera en trygg inlärningsmiljö behövs det metoder för att ingripa i en elevs osakliga uppförande. I förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen är det inte tillåtet att i fråga om en elev använda andra disciplinära åtgärder och tillrättavisningar än vad som skrivits i lagen. *Tillrättavisningarna* enligt lagen om grundläggande utbildning, från den lindrigaste till den strängaste, är fostrande samtal, åläggande av eleven att avlägsna sig för den tid som återstår av lektionen samt kvarsittning. Skriftlig varning och avstängning för viss tid är *disciplinära straff*, om vilka beslut ska meddelas. Förvägran av undervisning för den återstående dagen är en säkerhetsåtgärd. I förskoleundervisningen används vid behov fostrande samtal och disciplinära metoder i enlighet med lagen om grundläggande utbildning på ett sätt som lämpar sig för förskoleundervisningen.

Enligt 35 a § i lagen om grundläggande utbildning kan en elev som stör undervisningen eller på något annat sätt bryter mot ordningen i skolan åläggas att delta i ett fostrande samtal. Syftet med ett fostrande samtal är att tillsammans med eleven identifiera den gärning eller försummelse som lett till åtgärden och höra eleven samt utreda orsakerna till och följderna av beteendet samt metoder för att rätta till situationen. Syftet med förfarandet är att hitta positiva metoder för att förbättra elevens uppförande. Fostrande samtal är det primära sättet att ingripa i en elevs störande och olämpliga uppförande. Fostrande samtal är det lindrigaste sättet att ingripa. Syftet med förfarandet är att hitta positiva metoder för att förbättra elevens uppförande. Beslut om fostrande samtal fattas av en lärare i skolan eller av rektorn.

En elev som stör undervisningen kan med stöd av 36 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning åläggas att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en skoltillställning. Åläggande av eleven att avlägsna sig under den tid som återstår av lektionen är det näst lindrigaste sättet för tillrättavisning. Genom att avlägsna en elev som stör strävar man efter att trygga andra elevers rätt till undervisning. Elevens lärare har beslutanderätt när eleven förordnas att lämna klassen eller det rum där undervisningen ges. Vid en skoltillställning fattas beslutet av rektorn eller en lärare. En lärare eller rektorn bestämmer vad som är sådant störande uppförande som innebär att andra elevers rätt till undervisning inte förverkligas. Enligt 36 h § ska en elev övervakas också när eleven har avlägsnats från undervisningsutrymmet. Enligt 36 a § ska åtgärden registreras och elevens vårdnadshavare underrättas om att eleven avlägsnats.

Om eleven inte iakttar det åläggande om avlägsnande som eleven getts, har rektorn och läraren med stöd av 36 b § rätt att avlägsna eleven från klassrummet eller ett annat utrymme där det ges undervisning eller från en skoltillställning. Försöker en elev som ska avlägsnas förhindra detta genom att göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att få eleven avlägsnad och som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara. Behövliga metoder kan vara till exempel att lugna ned en elev som uppträder våldsamt eller hotfullt genom att hålla fast eleven och leda eleven bort från situationen. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna eleven. Rektorn och läraren kan agera tillsammans eller var för sig. Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel ska denna lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren. Bestämmelser om excess i nödvärn finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och i 7 mom. i strafflagen (39/1889).

RP 127/2021 rd

Enligt 36 § i lagen om grundläggande utbildning kan en elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk ges högst två timmars kvarsittning eller en skriftlig varning. Innan en elev ges kvarsittning ska enligt 36 a § i lagen om grundläggande utbildning den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Elevens vårdnadshavare ska underättas om kvarsittningen och åtgärden ska registreras. Enligt 18 § i förordningen om grundläggande utbildning (852/1998) har elevens lärare behörighet att bestämma om kvarsittning. Vid kvarsittning kan eleven få utföra skriftliga eller muntliga uppgifter, övningar och uppgifter som stöder fostran, undervisningen och utvecklingen, står i rätt proportion till elevens gärning eller försummelse och är lämpliga för eleven med hänsyn till elevens ålder och utvecklingsnivå. Eleven kan även åläggas att sitta tyst under kvarsittningen.

Egentliga *disciplinära straff* är enligt lagen skriftlig varning och avstängning för viss tid. En elev som stör undervisningen eller annars bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan med stöd av 36 § i lagen om grundläggande utbildning antingen ges kvarsittning eller en skriftlig varning. Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en elev blir föremål för ett disciplinärt straff ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Ett skriftligt överklagbart förvaltningsbeslut ska fattas om en skriftlig varning. Det finns inga uttryckliga bestämmelser om vem som ska fatta beslutet i lagen om grundläggande utbildning eller förordningen om grundläggande utbildning, varför behörigheten att ge en skriftlig varning fastställs i skolans instruktion eller motsvarande. Utbildningsanordnaren beslutar vem som är behörig att ge en varning. Enligt 36 a § i lagen om grundläggande utbildning kan även skolans rektor besluta om skriftlig varning om utbildningsanordnaren så beslutar. Enligt 36 h § ska det dessutom ordnas nödvändig elevvård för eleven.

Om förseelsen är allvarlig eller om en elev fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning, kan eleven enligt 36 § i lagen om grundläggande utbildning avstängas för högst tre månader. Avstängning för viss tid är den allvarligaste disciplinära påföljden. Innan en elev avstängs för viss tid ska enligt 36 a § i lagen om grundläggande utbildning den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en elev blir föremål för ett disciplinärt straff ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd.

Ett skriftligt överklagbart förvaltningsbeslut ska fattas om avstängning för viss tid. Beslut om avstängning för viss tid fattas av det behöriga kollegiala organet hos utbildningsanordnaren. Enligt 24 § 2 mom. i barnskyddslagen (417/2007) ska det organ som ansvarar för socialvården vara representerat vid handläggning av ett ärende som gäller avstängning av ett läropliktigt barn från en skola i det organ som ansvarar för undervisningsväsendet, om detta inte bedöms som uppenbart obehövligt av det organ som ansvarar för socialvården. Enligt 36 h § i lagen om grundläggande utbildning ska det ordnas nödvändig elevvård för eleven. För den avstängda eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen genomförs och inläringen följs enligt denna plan. I praktiken ordnas undervisningen för en avstängd elev någon annanstans än i elevens egen skola.

Om en elev har uppträtt så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blivit lidande eller allvarligt äventyrats och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller hotfulla uppförandet upprepas, kan ett beslut om avstängning för viss tid enligt 36 a § i lagen om grundläggande utbildning verkställas innan det har vunnit laga kraft. Eleven kan beordras att genast lämna skolan eller skolområdet.

Säkerhetsåtgärder

I lagen om grundläggande utbildning finns bestämmelser om *säkerhetsåtgärder* som syftar till att säkerställa en trygg skoldag och skolfreden. Mobbning stör nästan alltid inläringen. Säkerhetsåtgärderna gör det möjligt att bryta en sådan störningssituation.

En elev kan enligt 36 § i lagen om grundläggande utbildning förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande. Orsaken till förvägrandet kan alltså för det första vara att eleven orsakar fara för att säkerheten försämrats. Situationen kan också vara sådan att eleven genom sitt uppförande stör undervisningen och undervisningen försvåras oskäligt. Förvägrande av undervisning är avsett för exceptionella situationer. Det är i första hand fråga om en säkerhetsåtgärd och avsikten är inte att åtgärden ska användas som en sedvanlig metod för tillrättavisning. Beslut om att förvägra en elev undervisning fattas av skolans rektor med stöd av 18 § i förordningen om grundläggande utbildning.

Enligt 36 e § i lagen om grundläggande utbildning har lärare och rektor också behörighet att granska elevens saker samt att med stöd av 36 d § omhänderta föremål eller ämnen av eleven. Dessa ger inte lärare och rektorer skyldighet att vidta åtgärder utan en möjlighet att ingripa ifall det bedöms vara absolut nödvändigt och tillräckligt säkert (RP 66/2013 rd, s. 53). I 36 f § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om de allmänna principerna för omhändertagande och granskning. Granskning av en elev och omhändertagande av föremål och ämnen ska registreras. Elevens vårdnadshavare ska underrättas om åtgärderna så fort som möjligt. Om maktmedel har använts vid åtgärderna, ska utbildningsanordnaren ges en skriftlig redogörelse för händelsen. Bestämmelser om överlämnande och förstöring av omhändertagna föremål och ämnen finns i 36 g § i lagen om grundläggande utbildning.

Enligt 29 § 1—6 mom. i lagen om grundläggande utbildning har den som deltar i undervisningen rätt till en trygg studiemiljö. Till skolan får inte medföras och under arbetsdagen får inte innehas sådana föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas. I samband med att läroplanen utarbetas ska utbildningsanordnaren utarbeta en plan för användning av disciplinära åtgärder och fostrande samtal och de tillhörande förfaringssätten och ge anvisningar för hur planen ska användas. Utbildningsstyrelsen ska i grunderna för läroplanen ta in bestämmelser om hur planen ska utarbetas. I avsikt att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt trygghet och trivsel i skolan kan utbildningsanordnaren godkänna en ordningsstadga eller meddela andra ordningsbestämmelser som ska tillämpas i skolan eller på någon annan plats där undervisning ordnas. Den ordningsstadga och de andra ordningsbestämmelser som avses i 4 mom. får innehålla sådana regler om praktiska arrangemang och ett korrekt uppförande som behövs för tryggheten och trivseln i skolan samt närmare bestämmelser om de föremål och ämnen som avses i 2 mom. och om deras användning och förvaring. Dessutom kan regler meddelas om hur skolans egendom får hanteras, hur skolans lokaler ska hållas rena och om hur man får vistas och röra sig i skolbyggnaden och på skolområdet. De rättigheter och skyldigheter som anges i denna paragraf gäller under den tid som eleven deltar i undervisning eller verksamhet enligt läroplanen eller någon annan plan som godkänts av utbildningsanordnaren och som utarbetats med stöd av denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

2.1.2 Gymnasieutbildning och yrkesutbildning

Trygg studiemiljö

I gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning föreskrivs om en trygg studiemiljö nästan på motsvarande sätt som i fråga om den grundläggande utbildningen. En trygg studiemiljö garanteras i 40 § i gymnasielagen och i 80 § i lagen om yrkesutbildning. Enligt bestämmelserna får till läroanstalten inte medföras och under arbetsdagen får inte innehas sådana föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas. Utbildningsanordnaren ska utarbeta en plan för disciplinära åtgärder och för de tillhörande förfaringsätten. Utbildningsstyrelsen meddelar föreskrifter om hur planerna ska utarbetas.

Gymnasierna ska utarbeta ordningsstadgor på samma sätt som grundskolorna. Enligt 80 § 4 mom. i den gällande lagen om yrkesutbildning ska utbildningsanordnaren i avsikt att främja den interna ordningen, ostörda studier samt trygghet och trivsel i studiemiljön anta en ordningsstadga eller meddela andra ordningsbestämmelser som ska tillämpas vid läroanstalten. Enligt 5 mom. i den paragrafen får ordningsstadgan och de andra ordningsbestämmelserna innehålla sådana regler om praktiska arrangemang och ett korrekt uppförande som behövs för tryggheten och trivseln i studiemiljön samt närmare regler om de föremål och ämnen som avses i 2 mom. och om deras användning och förvaring. Dessutom kan regler meddelas om hur läroanstaltens egendom får hanteras och om hur man får vistas och röra sig i läroanstaltens lokaler och på läroanstaltens område. Arbetsfreden, välbefinnandet, förebyggandet av och ingripandet i mobbing är inbyggda i flera punkter i gymnasiets läroplaner och examensgrunderna inom yrkesutbildningen. Utgångspunkten i läroplanerna och examensgrunderna är företräde för barns och ungas bästa, respekt för liv och mänskliga rättigheter och människovärdets okränkbarhet.

Enligt 29 § 7 mom. i lagen om grundläggande utbildning ska skolans lärare och rektor meddela om trakasserier, mobbing eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som gjort sig skyldig till detta och för den elev som utsatts för detta. I lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen saknas denna bestämmelse som finns i lagen om grundläggande utbildning. I lagmotionen LM 27/2020 rd föreslås att en motsvarande bestämmelse fogas både till gymnasielagen och till lagen om yrkesutbildning. Situationerna i anslutning till mobbing, trakasserier och våld mellan de studerande är mångfasetterade, svåra att lösa och ofta dolda, och därför förutsätter ordnandet av en trygg studiemiljö gott samarbete med skolan, den studerande, vårdnadshavarna, elevhälsan och eventuella andra aktörer.

Disciplinära åtgärder

Enligt 41 § 1 mom. i gymnasielagen och 85 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning kan en studerande ges en skriftlig varning, om den studerande förfar osakligt på det sätt som föreskrivs i paragrafen. Enligt den nämnda bestämmelsen i gymnasielagen och 2 mom. i den nämnda paragrafen i lagen om yrkesutbildning kan en studerande, om gärningen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på det sätt som avses i bestämmelsen efter att ha fått en skriftlig varning, avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år. Enligt 41 § 1 mom. (1217/2020) i gymnasielagen och 85 § 2 mom. (1218/2020) i lagen om yrkesutbildning som trädde i kraft vid ingången av augusti 2021 kan en läropliktig som avses i läropliktslagen avstängas för viss tid i högst tre månader. Till skillnad från den grundläggande utbildningen är kvarsättning och fostrande samtal inte möjliga i utbildningen på andra stadiet. Ett annat undantag från den grundläggande utbildningen är också att en studerande i utbildning på andra stadiet

RP 127/2021 rd

enligt 41 § 3 mom. i gymnasielagen och 85 § 4 mom. i lagen om yrkesutbildning kan förvägras undervisning för sammanlagt tre dagar utöver den återstående arbetsdagen.

Enligt 93 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning och 42 § 4 mom. i gymnasielagen kan beslut om avstängning för viss tid och uppsägning från elevhemmet för en tid av högst tre månader fattas av rektorn om utbildningsanordnaren så beslutar. Beslut om avstängning för längre tid fattas alltid av ett kollegialt organ som utbildningsanordnaren har tillsatt. Barnskyddslagens 24 § 2 mom. har ändrats genom en lag som träder i kraft den 1 augusti 2021 (1242/2020) så att där beaktas utvidgandet av läroplikten till utbildning efter den grundläggande utbildningen. Enligt bestämmelsen ska det organ som ansvarar för socialvården vara representerat vid handläggning av ett ärende som gäller avstängning av ett läropliktigt barn från en skola eller läroanstalt i det organ som ansvarar för undervisningsväsendet eller i ett organ hos en i 4 § i läropliktslagen avsedd utbildningsanordnare, om detta inte bedöms som uppenbart obehövligt av det organ som ansvarar för socialvården. Detta innebär i praktiken att det organ som ansvarar för socialvården inte med stöd av bestämmelsen i 24 § 2 mom. i barnskyddslagen har möjlighet att vara representerat vid behandlingen av ett ärende som gäller avstängning av ett läropliktigt barn från läroanstalten, om beslutanderätten har delegerats till rektorn och avstängningsärendet inte behandlas i organet hos utbildningsanordnaren.

Enligt 41 § 5 mom. i gymnasielagen kan en studerande som är föremål för rannsakan med anledning av brott för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han eller hon misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta. I fråga om yrkesutbildning föreskrivs det inte att den studerande under tiden för brottsutredningen kan avstängas från studierna.

Enligt 86 § i lagen om yrkesutbildning kan en studerande som bor på utbildningsanordnarens internatboende ges en skriftlig varning, om han eller hon uppträder våldsamt eller hotfullt i internatboendets lokaler eller bryter mot ordningen på internatboendet. Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter med sitt uppförande efter en skriftlig varning, kan den studerande sägas upp från internatboendet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. En studerande kan inte avstängas från läroanstalten på grund av en förseelse på internatboendet. Rätten för en studerande till en plats på utbildningsanordnarens internatboende kan dock i enlighet med vad som föreskrivs i 104 § i enlighet med utbildningsanordnarens beslut avbrytas för den tid som den studerande är avstängd från läroanstalten. I 41 § 1 mom. i gymnasielagen föreskrivs om avstängning av en studerande från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna.

Enligt 81 § i lagen om yrkesutbildning kan utbildningsanordnaren dra in studierätten till exempel när studierna eller utövandet av yrket innehåller krav som hänför sig till minderårigas säkerhet, patient- eller klientsäkerheten eller säkerheten i trafiken, om den studerande genom att inom utbildningen upprepade gånger eller allvarligt äventyra någon annans hälsa eller säkerhet har visat sig vara uppenbart olämplig för utbildningsrelaterade praktiska uppgifter vid en läroanstalt, på en arbetsplats eller i en annan inlärningsmiljö. Närmare bestämmelser om examina på vilka indragning av studierätten tillämpas utfärdas genom förordning av statsrådet.

2.1.3 Utbildning som handleder för examensutbildning

Som en del av utvidgningen av läroplikten förnyades utbildningarna i övergångsskedet. Den nya utbildningen som handleder för examensutbildning förenar de tidigare utbildningarna i övergångsskedet, dvs. påbyggnadsundervisningen efter den grundläggande utbildningen, den

utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och den utbildning som handleder för yrkesutbildning. Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) träder i kraft den 1 augusti 2022.

Den utbildning som handleder för examensutbildning ger den studerande färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning, orienterar den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärker den studerandes förutsättningar att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga studentexamen efter den eller att avlägga yrkesinriktad examen. Dessutom tillämpas vad som när det gäller utbildningsanordnaren i fråga föreskrivs om disciplin och därmed sammanhängande förfaranden i 36 och 36 a—36 g § i lagen om grundläggande utbildning, med undantag av bestämmelserna om kvarsittning, och i 40—48 § i gymnasielagen och 80, 85—93 och 115 § i lagen om yrkesutbildning samt vad som i nämnda lagar föreskrivs om sökande av ändring i ärenden som gäller disciplinära åtgärder. Om utbildningen ordnas av kommunen utan tillstånd att ordna utbildning, tillämpas i fråga om det som anges i detta moment vad som i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om saken.

2.1.4 Prioritering av barnets bästa

Artikel 3.1 i FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59 och 60/1991) förpliktar till att prioritera barnets bästa i allt beslutsfattande och all verksamhet som rör barn. I Finland har konventionen varit i kraft på lagnivå sedan 1991. Syftet med barnets bästa är att säkerställa att barnets rättigheter tillgodoses och att trygga barnets fortlöpande utveckling. Barnets bästa ska prioriteras i alla åtgärder som gäller barn i socialvården, domstolarna, förvaltningsmyndigheterna och lagstiftningsorganen.

Liksom övriga människorättskonventioner är också konventionen om barnets rättigheter förpliktande för staten. Staten ska både aktivt främja tillgodoseendet av barnens rättigheter och skydda barnen mot kränkningar av deras rättigheter. Detta innebär till exempel lagstiftning som tryggar barnets rättigheter. Exempelvis har barnombudsmannen i sin berättelse till riksdagen konstaterat att en allmän bestämmelse på lagnivå, vilken gäller hela undervisningsverksamheten och förpliktar myndigheten att beakta barnets bästa i första hand, skulle stärka ställningen för denna centrala princip i beslut som gäller och påverkar barnet (B 5/2018 rd, s. 187—188). FN:s kommitté för barnets rättigheter har betonat att barnets bästa är ett tredelat begrepp, dvs. det är samtidigt en materiell rättighet, en grundläggande rättslig tolkningsprincip och ett tillvägagångssätt (CRC/C/GC/14, punkt 6).

Barnets bästa saknas som en genomgående förpliktelse i lagen om grundläggande utbildning (CRC/C/FIN/CO/4 17.6.2011). Dessutom saknas regleringen också i andra utbildningslagar som tillämpas på personer under 18 år, såsom gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. Kommittén har uppmanat Finland att se till att principen om barnets bästa beaktas på behörigt sätt i lagstiftningen, förvaltningen och alla beslut och åtgärder som gäller barn och som påverkar barn. Kommittén har uppmanat till att integrera barnets bästa i den lagstiftning som gäller barn som ett brett begrepp som bygger på hela innehållet i konventionen om barnets rättigheter.

Artikel 3.1 i FN:s konvention om barnets rättigheter förutsätter att barnets bästa ska ha företräde i all verksamhet som gäller barn inom den offentliga förvaltningen eller den privata socialvården, vid domstolarna, förvaltningsmyndigheterna och lagstiftningsorganen.

2.1.5 Ändringar som förutsätts enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden

Förvaltningsprocesslagen upphävdes genom lagen om rättegång i förvaltningsärenden som trädde i kraft den 1 januari 2020. Lagen om rättegång i förvaltningsärenden är en allmän förvaltningslag som tillämpas som sådan. I enlighet med den allmänna tolkningen ska det inte föreskrivas om anförande av besvär i förvaltningsdomstol eller om besvärstillstånd för överklagande hos högsta förvaltningsdomstolen i speciallagar som gäller utbildning, om inte avsikten med bestämmelserna är att avvika från bestämmelserna i den allmänna lagen. De informativa hänvisningarna till förvaltningslagen och lagen om rättegång i förvaltningsärenden i de nämnda lagarna behöver förtydligas. Motsvarande ändringar har också fastställts i lagen om yrkesutbildning (RP 174/2020 rd, lagen om ändring av lagen om yrkesutbildning, 1048/2020). Detta förutsätter att bestämmelserna om ändringssökande i lagen om grundläggande utbildning och lagen om gymnasieutbildning också ses över.

I 42 § i lagen om grundläggande utbildning och 49 § i gymnasielagen finns bestämmelser om ärenden i vilka omprövning får begäras hos regionförvaltningsverket. I 42 a § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om sökande av ändring i förvaltningsdomstol. I bestämmelsen räknas de beslut upp som anges i lagen om grundläggande utbildning och som kan överklagas hos en förvaltningsdomstol. Beslut som gäller en skriftlig varning till en elev, avstängning av en elev för viss tid eller en förmån och rättighet enligt 31, 32 eller 33 § eller 34 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning får överklagas genom besvär i förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I paragrafens andra moment föreskrivs om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning enligt 42 §. I 50 § i gymnasielagen föreskrivs att ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning av en studerande från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avstängande från studierna för den tid som brottsundersökning pågår eller en förmån eller rättighet enligt 34 eller 35 § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs i gymnasielagen. På motsvarande sätt får ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning enligt 49 § i gymnasielagen överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. Enligt grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt bör sådana förteckningar dock inte tas in i lagen, eftersom sådana förteckningar som formulerats tillåtande kan fungera som ett slags indirekt förbud mot att söka ändring.

I 42 d § i lagen om grundläggande utbildning och 54 § i gymnasielagen finns bestämmelser om besvärshänsyn. I bestämmelserna fastställs de ärenden som inte får överklagas genom besvär. I 42 d § i lagen om grundläggande utbildning hänvisas det till beslut som fattats med stöd av 36 § i den lagen och som inte kan överklagas genom besvär, med undantag för skriftlig varning eller avstängning av en elev för viss tid. Inte heller ett beslut av regionförvaltningsverket genom vilket ett ärende som gäller rättelse av bedömningen har avgjorts får överklagas genom besvär. Beslut av förvaltningsdomstolen i ett ärende som avses i 42 § får inte överklagas genom besvär.

I 42 e § i lagen om grundläggande utbildning och i 52 § i gymnasielagen föreskrivs om besvärstillstånd till högsta förvaltningsdomstolen. Enligt bestämmelserna får, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, ett beslut av förvaltningsdomstolen överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

2.1.6 Dubbel straffbarhet

Enligt 22 § i Finlands grundlag ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Enligt artikel 6.1 i Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18—19/1990), nedan *Europeiska människorättskonventionen*, ska var och en, vid prövningen av hans eller hennes civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom eller henne för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag.

I artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 7 till Europeiska människorättskonventionen finns bestämmelser om intern dubbel lagföring eller bestraffning, dvs. *ne bis in idem*-förbudet. Enligt artikel 4.1 får ingen lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han eller hon redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat.

Enligt artikel 4.2 ska bestämmelserna i den föregående punkten inte utgöra ett hinder för att målet tas upp på nytt i enlighet med lagen och rättegångsordningen i den berörda staten, om det föreligger bevis om nya eller nyuppdagade omständigheter eller om ett grovt fel begåtts i det tidigare rättegångsförfarandet, vilket kan ha påverkat utgången i målet.

Enligt artikel 50 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EUT C 303, 14.12.2007) får ingen lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilken han eller hon redan har blivit frikänd eller dömd i unionen genom en lagkraftvunnen brottmålsdom i enlighet med lagen. Enligt artikel 1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna riktar sig bestämmelserna i stadgan, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner, organ och byråer samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. I artikel 52.3 föreskrivs att i den mån som stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av Europeiska människorättskonventionen ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. Denna bestämmelse hindrar inte från att i unionsrätten tillförsäkra ett mer långtgående skydd.

Enligt artikel 6.1 led 3 i fördraget om Europeiska unionen, nedan *EU-fördraget*, ska rättigheterna, friheterna och principerna i stadgan tolkas i enlighet med de allmänna bestämmelserna i avdelning VII i stadgan om dess tolkning och tillämpning och med vederbörlig hänsyn till de förklaringar som det hänvisas till i stadgan, där källorna till dessa bestämmelser anges.

I 36 c § i lagen om grundläggande utbildning finns bestämmelser om det disciplinära förfarandets förhållande till ett anhängigt åtal och till domstolens avgörande. Enligt 1 mom. får under den tid då åtal mot en elev är anhängigt vid allmän domstol inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot eleven. Vidare enligt 2 mom. får, om en domstol har frikänt en studerande, inte ett disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av ett sådant förfarande som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning. Om en domstol har dömt en elev till straff, får eleven enligt 3 mom. inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En elev kan dock avstängas för viss tid, om det med hänsyn till elevens brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

I detaljmotiveringen till regeringens proposition med förslag till paragrafen (RP 205/2002 rd) konstateras att motsvarande bestämmelser numera ingår i en förordning och i motiveringen har inte behovet av reglering motiverats.

RP 127/2021 rd

I 44 § i gymnasielagen och 88 § i lagen om yrkesutbildning finns motsvarande bestämmelser som i lagen om grundläggande utbildning.

De nämnda bestämmelserna har varit tvetydiga i fråga om vilka disciplinära påföljder som avses i bestämmelserna och under vilka förutsättningar disciplinära påföljder kan påföras utan att tillämpningen av dem innebär en så kallad överlappande straffrättslig påföljd.

2.1.7 Situationer med trakasserier, mobbning och våld i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt på andra stadiet

Institutet för hälsa och välfärd genomför vartannat år enkäten Hälsa i skolan som producerar uppföljningsinformation om barns och ungas välbefinnande, hälsa, skolgång och tillgång till hjälp. I enkäten deltar elever i årskurs 4 och 5 i den grundläggande utbildningen samt deras vårdnadshavare, elever i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen, studerande i årskurs 1 och 2 vid gymnasier och studerande under det första och andra studieåret i yrkesläroanstalter. I den enkät som genomfördes våren 2019 betonades erfarenheter i anknytning till trakasserier och våld bland barn och unga. Enkäten besvarades av över 250 000 barn och unga.

Enligt resultaten upplevde barnen och ungdomarna i huvudsak att de var nöjda med sitt liv. Över hälften av ungdomarna i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen och cirka tre av fyra elever i årskurs 4 och 5 i den grundläggande utbildningen och de studerande på andra stadiet uppgav att de tycker om att gå i skolan. Av barnen i årskurs 4 och 5 i den grundläggande utbildningen uppgav 12 procent att de utsatts för fysiskt hot (stöld eller försök till stöld genom att använda våld eller hot om våld, hot om fysisk skada eller fysiskt angrepp) minst en gång under det senaste året. Erfarenheterna av fysiskt hot var vanligast bland unga som går i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen (17 procent) och bland unga som studerar i yrkesläroanstalter (16 procent). Både pojkar i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen och pojkar som studerade i gymnasier upplevde något oftare fysiskt hot än flickor.

Av barn och unga hade ungefär var tjugonde (1—8 procent) upplevt mobbning i skolan varje vecka. De som studerade på andra stadiet berättade mer sällan än eleverna i den grundläggande utbildningen att de blivit mobbade. Två av dem som gick i årskurs 4 och 5 i den grundläggande utbildningen, tre av dem som gick i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen, en av gymnasieeleverna och tre procent av dem som studerar i yrkesläroanstalter uppgav att de själv deltagit i mobbning minst en gång i veckan. Det hade inte skett någon betydande förändring i fråga om att bli mobbad i skolan jämfört med 2017, men på tio år har mobbningen minskat i synnerhet i klasserna 8 och 9 i den grundläggande utbildningen.

Tabell 1. Andelen barn och unga som blev mobbade, enligt kön och skolstadium åren 2006—2019 (Källa: Institutet för hälsa och välfärd: Enkäten Hälsa i skolan 2019)

	2006— 2007 (%)	2008— 2009 (%)	2010— 2011 (%)	2013 (%)	2015 (%)	2017 (%)	2019 (%)
Åk 4—5 pojkar						8,1	7,8
Åk 4—5 flickor						6,4	6,5
Åk 8—9 pojkar	9,5	10,1	8,8	7,6	7,2	6,9	6,4
Åk 8—9 flickor	5,9	6,7	6,5	6,3	5,2	4,7	4,5
Gymnasiet pojkar	2,2	2,2	1,9	1,6	1,8	1,4	1,5
Gymnasiet flickor	0,9	0,9	1,0	0,9	1,0	0,9	0,8
YLA pojkar		6,4	5,9	5,6	5,2	3,9	3,9
YLA flickor		3,3	3,1	3,1	3,2	2,5	3,1

Av barnen i årskurs 4 och 5 i den grundläggande utbildningen uppgav fyra procent att de fått sexuella kommentarer, förslag, meddelanden eller bildmaterial minst en gång under det senaste året och två procent uppgav att de hade blivit vidrörda eller pressats till att vidröra någon annan. Det var ingen skillnad mellan könen när det gäller hur vanliga upplevelserna var. Cirka var fjärde i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen uppgav att de fått sexuella förslag eller utsatts för sexuellt ofredande minst en gång under året. På motsvarande sätt upplevde cirka sju procent av gymnasieeleverna och de som studerade i yrkesläroanstalter sexuellt våld. Det var märkbart vanligare bland flickor än bland pojkar att få sexuella förslag eller utsättas för sexuellt ofredande. Det vanligaste var att sexuella förslag eller sexuellt ofredande skett i telefonen eller på internet eller i ett offentligt rum, i skolan hade man upplevt färre sådana.

Nationella centret för utbildningsutvärdering utvärderade 2016—2017 arbetsron och tryggheten i inlärningsmiljön i den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen. I utvärderingen deltog alla utbildningsanordnare, urvalsskolor och urvalsgymnasier och deras lärare, eleverna i årskurs 3 och 8 samt studerande i gymnasiets andra årskurs. Enligt utvärderingsresultaten trivdes största delen av lärarna och eleverna bra i skolan och i genomsnitt uppnåddes en arbetsfred som tryggar inläringen. Över 90 procent av eleverna upplevde sig trygga under lektioner, raster och skolresor. Av lärarna bedömde också nästan alla att det är tryggt för dem och eleverna på lektionerna. Av åttondeklassisterna svarade däremot 40 procent att de inte trivs på lektionerna. Arbetsfreden främjades i synnerhet av trivseln och säkerheten i skolan, differentiering i undervisningen samt vårdnadshavarnas intresse för elevernas skolgång.

De vanligaste störningssituationerna i skolorna var mobbning, att avlägsna sig från skolområdet utan lov och upprördhet hos läraren. Största delen av utbildningsanordnarna, rektorer och medlemmarna i elevvårdsgruppen svarade att störnings- och problemsituationerna i skolorna varit oförändrade under de senaste två åren. Nästan en tredjedel av utbildningsanordnarna och en fjärdedel av skolpersonalen upplevde dock att störningssituationerna hade ökat. Bland åttondeklassisterna fanns mångdubbelt fler störnings- och problemsituationer än bland tredjeklassisterna eller gymnasieeleverna. Enligt både elever och lärare var den allvarligaste störningssituationen på lågstadiet mobbning mellan eleverna. De vanligaste allvarliga störningssituationerna i högstadiet var att avlägsna sig från skolområdet utan lov och att en elev mobbar en annan elev eller lärare till exempel genom att ropa otidigheter eller kalla denna vid öknamn. Av tredjeklassisterna uppgav 5,9 procent av pojkarna och 3,5 procent av flickorna och av åttondeklassisterna 3,8 procent av pojkarna och 2,7 procent av flickorna samt av gymnasisterna 1,2 procent av pojkarna och 0,6 procent av flickorna att de mobbades i skolan varje dag eller flera gånger i veckan. I allmänhet mobbades pojkar mer än flickor. Av eleverna i åttonde klass svarade 15 procent att lärarna blir nervösa och ropar åt eleverna ungefär varje vecka eller varje dag. På frågan om sexuella trakasserier svarade cirka 90 procent av åttondeklassisterna att en lärare aldrig har trakasserat dem.

De vanligaste sätten att ingripa i störande beteende var avlägsnande ur klassrummet, fostrande samtal, kvarsittning, tillrättavisning eller meddelande till vårdnadshavaren. Med undantag för kvarsittning ansågs dessa metoder fungera ganska väl. Av lärarna för åttonde klassen trodde 65 procent på verkan av fostringssamtal och 80 procent på verkan av diskussioner med föräldrarna. Också cirka 75 procent av de tredje- och åttondeklassister som någon gång hade deltagit i ett fostringssamtal ansåg att det var ett fungerande sätt att ingripa. Det ansågs också fungera att eleven ersätter den egendom som eleven har söndrat. Allvarligare disciplinära åtgärder användes ganska sällan i skolorna. Av de grundskolor som ingick i bedömningen hade 11 procent använt förvägrande av undervisning av eleven för den återstående skoldagen minst en eller två gånger i månaden. Minst hade man i skolorna använt sig av avstängning för viss tid samt granskning av elevens saker eller kläder på basis av uppenbar misstanke om ett farligt föremål.

Tabell 2. Frekvensen av användning av allvarigare disciplinära åtgärder och ingripandeåtgärder i grundskolor och gymnasier (n = 350—353 grundskolor, 130—135 gymnasier)

		Varje vecka (%)	En eller två gånger i månaden (%)	Mer sällan (%)	Har inte använts alls (%)
Undervisning har förvägrats eleven för den återstående skoldagen	Grundläggande utbildning	1	10	48	42
	Gymnasium			4	96
Skriftlig varning	Grundläggande utbildning		1	39	61
	Gymnasium			32	68
Farliga föremål eller ämnen som omhändertagits av en elev	Grundläggande utbildning		2	55	42
	Gymnasium			4	96
Elevens saker eller kläder har granskats på basis av uppenbar misstanke om ett farligt föremål	Grundläggande utbildning	1	1	29	70
	Gymnasium			3	97
Avstängning för viss tid från skolan	Grundläggande utbildning		1	11	88
	Gymnasium			2	98

Institutet för hälsa och välfärd samlar vartannat år i samarbete med Utbildningsstyrelsen in uppgifter om hälsofrämjande aktiviteter från grundskolorna och läroanstalterna på andra stadiet i datainsamlingen TEAviisari. Vid datainsamlingen 2019 användes i merparten av skolorna (97 procent) antingen en praxis som skrivits in i läroplanen eller någon annan handling eller ett förfaringsätt för ingripande i mobbning. Alla upptäckta fall av mobbning registrerades och statistikfördes i 80 procent av skolorna. Eleverna hade deltagit i förebyggande och medling av mobbning och våld i 75 procent av skolorna. En gemensam dokumenterad praxis för att identifiera och ingripa i sexuella trakasserier fanns i 82 procent av skolorna. Ungefär var femte (22 procent) skola upp gav att denna praxis hade skrivits in i läroplanen.

Institutet för kriminologi och rättspolitik (Krimo) genomförde 2016 en säkerhetsstudie av läroanstalterna i vilken det kartlades säkerhetssituationen i lågstadiet och högstadiet samt i gymnasierna och skapades en lägesbild av utvecklingen av säkerheten och brottsligheten i skolorna. Undersökningen besvarades av 833 rektorer. Enligt resultaten var de vanligaste säkerhetsproblemen vid läroanstalterna olika fall av skadegörelse (41 procent av alla läroanstalter), verbala kränkningar (33 procent) eller hot om våld (22 procent) riktade mot personalen samt våld riktat mot eleverna (24 procent). I 43 procent av alla läroanstalter hade elever utsatts för våld som orsakat kroppsskada. I enhetsskolor och högstudier steg andelen till över 60 procent. Även våld som krävt omedelbar prehospital akutsjukvård hade förekommit i cirka var tionde enhetsskola eller högstadium med elever i årskurserna 7—9. Vapen hade tagits med till skolan i var fjärde skola (26 procent) och det var nästan alltid fråga om ett eggvapen. I jämförelsen av skolutvecklingarna var oftast högstudier föremål för brott. När det gäller granskningsåtgärder riktade mot eleverna var omhändertagande av ett föremål eller ämne den vanligaste åtgärden. Den hade genomförts

vid var fjärde läroanstalt (26 procent), och var vanligast i läroanstalter med elever i årskurserna 7—9. Brottsligheten orsakar förutom immateriellt lidande också materiella kostnader. För enskilda skolor varierade kostnaderna för brott under läsåret 2015—2016 mellan 10 och 38 000 euro. Brott som riktades mot skolans lärare eller personal orsakade sammanlagt för alla skolor 1 049 frånvarodagar.

2.2 Bedömning av nuläget

Lagändringarna om förbättring av arbetsron och delaktigheten inom den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet trädde i kraft vid ingången av 2014 (RP 66/2013 rd). Lärarnas och rektorernas befogenheter att ingripa i mobbning och störande beteende utökades. Till lagen fogades behörighet att granska de saker som eleven har med sig, de förvaringsutrymmen i skolan som eleven förfogar över och att utföra en ytlig granskning av elevens kläder för att omhänderta ett förbjudet föremål eller ämne. Dessutom etablerades fostrande samtal och elevkårer i den grundläggande utbildningen. Elevkårsverksamheten är en central verksamhetsform när elevernas deltagande och möjligheter att påverka stöds samt när skolans och läroanstaltens verksamhet utvecklas.

Undervisnings- och kulturministeriet lämnade en utvärdering av lagstiftningen till Nationella centret för utbildningsutvärdering i november 2015. Vid bedömningen av hur disciplinbestämmelserna verkställs och fungerar bör det beaktas att lagen om elev- och studerandevård (1287/2013), med tyngdpunkt på förebyggande av problem, trädde i kraft samtidigt. Enligt svaren på den skolspecifika enkäten påverkades störningsbeteendet mest av lärarens undervisningsmetoder och tidpunkten för ingripandet. Andra faktorer hade en klart mindre betydelse. Enligt utvärderingsresultaten upptäcktes det att allt färre lärare ingriper i störningssituationer när störnings- och problemsituationerna ökar.

På basis av resultaten användes de nya disciplinära åtgärderna och ingripandeåtgärderna i liten utsträckning i skolorna, men de upplevdes vara fungerande och förebygga störnings- och problemsituationer. Alla respondentgrupper ansåg att fostrande samtal var ett fungerande sätt att ingripa. Enligt skolorna och lärarna hade användningen av disciplinära åtgärder och ingripandeåtgärder inte ökat kvantitativt under de två senaste åren. På basis av resultaten kan man anta att i synnerhet användningen av auktoritära metoder i skolorna har minskat och att de inte betraktades som fungerande sätt att ingripa i störande beteende. Syftet med ändringarna i lagstiftningen var inte att öka användningen av disciplinära åtgärder och ingripandeåtgärder i skolorna, varför resultaten till denna del kan anses vara förenliga med lagens syften.

Av utvärderingen framgår att disciplinära åtgärder och ingripandeåtgärder användes minst i gymnasier och i lågstudier inom den grundläggande utbildningen, och användningen av disciplinära åtgärder låg på de sista årskullarna inom den grundläggande utbildningen. Behovet av förebyggande och korrigerande åtgärder framhävs särskilt för de sista årskurserna i den grundläggande utbildningen. I de sista årskurserna i den grundläggande utbildningen finns flera övergångsskeden med behov av stöd för skolgången och från elevvården samt elevhandledning.

Den gällande regleringen har sedermera bedömts, bland annat i verksamhetsberättelsen från riksdagens justitieombudsmans kansli (2019), där bristerna i studiemiljön och beslutsfattandet inom den grundläggande utbildningen lyftes fram som ett centralt problem med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Till exempel elevernas rätt till en trygg studiemiljö tillgodoses inte alltid. Skolornas metoder för att upptäcka och ingripa i mobbning är inte alltid tillräckliga. Trots att lagstiftningen på olika sätt gör det möjligt att ingripa i störande beteende, identifieras mobbning inte alltid eller så används de metoder som lagstiftningen möjliggör inte i rätt tid.

Justitieombudsmannens kansli lyfte dessutom fram som en utmaning vid tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna att det i det kommunala utbildningsväsendet och i läroanstaltnas juridiska kompetens, administrativa förfaranden och beslutsfattande förekommer brister som orsakar rättsskyddsproblem. Exempelvis fattar man inte alltid förvaltningsbeslut som kan överklagas, de grundar sig inte på lagen eller uppfyller kraven i förvaltningslagen. Till exempel hade en elev avstängts från skolan för en tid av två veckor så att straffet hade verkställts omedelbart. Kommunens bildningsnämnd hade fattat ett förvaltningsbeslut om avstängning först i efterhand, när disciplinstraffet redan hade verkställts. Riksdagens biträdande justitieombudsman ansåg att kommunens förfarande stred mot lagen om grundläggande utbildning. I fråga om disciplin i skolan och tryggande av arbetsfreden kan endast de metoder som anges i lagen användas. I detta fall hade lagens förutsättningar att det ska fattas ett skriftligt överklagbart förvaltningsbeslut om avstängning för viss tid, där det samtidigt ska beslutas om verkställighet av det icke lagakraftvunna beslutet och om tidpunkten då verkställigheten inleds, inte uppfyllts. De nämnda iakttagelserna om bristfälligt förvaltningsförfarande och beslutsfattande är i synnerhet rättsskyddsproblem. En exakt och tydlig reglering bidrar till att trygga en förutsebar rättssäkerhet. Riksdagens justitieombudsmans anmärkningar om brister i det förvaltningsförfarandet förutsätter tydlighet i lagstiftningen och informationsstyrning i fråga om rättsmedlen i efterhand.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att förebygga mobbning, trakasserier och våld i skolor och läroanstalter samt att säkerställa en trygg studiemiljö. Syftet med propositionen är att precisera och korrigera undervisningsväsendets bestämmelser så att man kan ingripa i mobbning, trakasserier och våld i rätt tid, stärka elevens rättsliga ställning och säkerställa en trygg inlärningsmiljö för alla i skolan.

Ett syfte är att ändra de föråldrade hänvisningarna till den upphävda förvaltningsprocesslagen i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen till hänvisningar till den gällande lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Detta bidrar till att förbättra rättssäkerheten i ärenden som gäller undervisning och utbildning.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Enligt förslaget ändras lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen så att det i dem föreskrivs om skyldigheten för lärare eller rektor att meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i läroanstalten eller under skolvägen och som kommit till dennas kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks och för den studerande som utsatts för detta. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna i 29 § 7 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Dessutom föreslås det att de nämnda lagarna ändras så att det i dem föreskrivs att rektorn inte kan besluta att en läropliktig studerande avstängs från läroanstalten för viss tid. Ett beslut om avstängning för viss tid kan i fråga om en läropliktig fattas av ett kollegialt organ som utbildningsanordnaren har tillsatt. Ändringen motsvarar de gällande bestämmelserna om avstängning enligt lagen om grundläggande utbildning.

Det föreslås att lagen om grundläggande utbildning ändras så att undervisning kan förvägras utöver för den återstående dagen även för följande arbetsdag. Det föreslås att bestämmelserna om den grundläggande utbildningen och andra stadiet preciseras så att det under den tid som

undervisningen förvägras ska ordnas möjlighet för eleven att personligen diskutera med en psykolog eller kurator inom elevvården samt ordnas annat stöd som eleven behöver för att kunna delta i undervisningen när eleven återvänder till skolan. För eleven utarbetas en plan där de praktiska åtgärder fastställs genom vilka elevens trygga återgång till undervisningen stöds.

Det föreslås det till lagarna fogas en bestämmelse om barnets bästa. Regleringen innebär att barnets bästa ska beaktas när undervisning och utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning planeras och ordnas och när det fattas beslut om den. En motsvarande bestämmelse föreslås också bli fogad till gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

Dessutom föreslås det att lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen ändras så att föräldrade hänvisningar till den upphävda förvaltningsprocesslagen ändras till hänvisningar till den gällande lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Det föreslås att 52 § i gymnasielagen, som gäller besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, upphävs. Det föreslås att ändringssökande som gäller beslut om särskilt stöd för grundläggande utbildning förtydligas så att omprövning av beslutet i sin helhet söks hos regionförvaltningsverket.

Det föreslås att 36 c § i lagen om grundläggande utbildning, 44 § i gymnasielagen och 88 § i lagen om yrkesutbildning, som gäller det disciplinära förfarandets förhållande till ett anhängigt åtal eller ett domstolsbeslut, upphävs. Till följd av detta ska termerna *disciplinärt straff* och *disciplinstraff* i de nämnda lagarna ändras till termen *disciplinär åtgärd*.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Vid bedömningen av kostnaderna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen har använts medeltalet av en rektors och en lärares lönekostnader, dvs. cirka 35 euro/timme. Lönen har beräknats med hjälp av medeltalet av Statistikcentralens lönestatistik och dessutom har semesterpenning och arbetsgivarkostnader beaktats. Det beräknas ta i genomsnitt 2 arbetstimmar att utarbeta en plan under avstängningen. Eftersom det vid beredningen inte finns entydig statistisk information om hur många elever inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen som har förvägrats undervisning, bedömer ministeriet att antalet fall kan vara 5 000 per år. De ekonomiska konsekvenserna på basis av det som anförts ovan uppgår således uppskattningsvis till 350 000 euro per år. De föreslagna ändringarna medför inte några krav för tilläggsanslag i statsbudgeten. För finansieringen av reformen gällande förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen kommer de nödvändiga överföringarna att göras från undervisnings- och kulturministeriets moment 29.10.20 till moment 28.90.30 som gäller statsandelen för kommunal basservice. De nödvändiga justeringarna av budgeten kommer att göras i samband med kompletterande propositionen för året 2022 så, att 5/12 av anslagen, dvs ca. 146 000 euro, överförs, eftersom reformen träder i kraft i augusti. Från och med 2023 kommer anslaget att överföras som en del av planen för de offentliga finanserna. Gällande andra stadiet uppskattar ministeriet utifrån den befintliga statistiken att det finns cirka 200 fall av förvägranden av undervisning per år, vilket innebär att de ekonomiska konsekvenserna blir knappa 15 000 euro när de beräknas på basis av motsvarande lönekostnader för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen för den tid som använts för att utarbeta planen. Då det gäller andra stadiet framförs inga tilläggsanslag eller interna överföringar, eftersom förändringens inverkan på anordnaren anses vara liten

I övrigt har de föreslagna ändringarna inga ekonomiska konsekvenser.

4.2.2 Konsekvenser för barn

Förslaget om att kravet på att barnets bästa ska ha företräde ska inkluderas i den nationella lagstiftningen om utbildning synliggör den rättsprincip som förpliktar Finland i alla åtgärder som vidtas av den offentliga eller privata socialvården, domstolarna, förvaltningsmyndigheterna och lagstiftningsorganen. I fråga om ett enskilt barn, en barngrupp och barn i allmänhet ska barnets bästa beaktas separat i varje fall och situation. Lagstiftningen skapar inte ensam sådan verksamhet som är förenlig med barnets bästa i skolor och läroanstalter. Det centrala är att barnets bästa identifieras och barnets bästa aktivt beaktas. För att barnets bästa faktiskt ska tillgodoses ska företrädet för barnets bästa som verksamhetssätt genomsyra hela skol- och läroanstaltssamfundet. Enligt kommittén för barnets rättigheter är barnets bästa en fråga om en tolkning som på bästa möjliga sätt tillgodoser barnets mänskliga rättigheter. I skolornas och läroanstalternas verksamhet är främjandet av delaktigheten ett av de viktigaste verktygen när det gäller att tillgodose företrädet för barnets bästa. Barnets rätt att framföra sina egna synpunkter och få dem beaktade är en central del av tillgodoseendet av barnets bästa. Förslaget bidrar till fullgörandet av skyldigheten enligt artikel 12.1 i FN:s konvention om barnets rättigheter att beakta barnets åsikter i enlighet med barnets ålder och utvecklingsnivå.

Förslagen om lärarens eller rektorns skyldighet att anmäla trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till dennas kännedom samt precisering av förvägran av undervisning och precisering av elevens skyldigheter så att elevens uppförande inte får äventyra säkerheten eller hälsan för andra elever, läroanstaltsgemenskapen eller studiemiljön, förbättrar för sin del arbetsfreden och säkerheten i skolorna och läroanstalterna. Dessutom strävas med förslagen efter att minska elevernas och de studerandes erfarenheter av trakasserier, mobbning och våld. Lagstiftningen preciserar de rättsliga medlen för att ingripa i mobbning, trakasserier och våld. En god arbetsfred och en verksamhetskultur som stöder inläringen är grundläggande förutsättningar för skolgången. Att ingripa i och förebygga mobbning är dock inte enbart ett fenomen som ska lösas juridiskt. En central roll har de strukturer och tillvägagångssätt som främjar förebyggandet av mobbning och som sporrar hela skol- och läroanstaltssamfundet att föra dialog samt diskutera gruppens verksamhet och de normer som styr den.

Mer utsatta för diskriminering än genomsnittet är barn och unga med funktionsnedsättning eller långtidssjukdomar, personer som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter samt barn och unga som delvis hör till andra minoritetsgrupper. Pojkarnas andel bland mobbarna och de som mobbas är i regel större än flickornas (KiVa Skola-material 2009—2016). Även mobbningsformerna är könsrelaterade. Pojkar upplever oftare våld och hot än flickor, och flickorna upplever oftare att de utsätts för fördomar. Diskrimineringserfarenheterna framhävs bland äldre elever och studerande. Mobbing kan i betydande grad försämra den ungas välbefinnande, hälsa, tillfredsställelse med livet och känsla av livskontroll. Erfarenheterna av att bli mobbad påverkar ofta också långt in i vuxenlivet. Många problem med skolgången, till exempel skolutmattning och olovlig frånvaro, är betydligt vanligare bland unga som mobbas i skolan.

Undersökningar visar att vissa barn i genomsnitt löper större risk att bli mobbade, många upplever till exempel diskriminerande mobbning. Med diskriminerande mobbning avses mobbning på grund av den mobbades utseende, kön, hudfärg eller språk, funktionsnedsättning, familj eller religion. Enligt enkäten Hälsa i skolan 2017 blev unga med begränsningar i funktionsförmågan oftare mobbade än andra. Frågorna i enkäten Hälsa i skolan omfattar i fråga om begränsningar i funktionsförmågan fyra dimensioner av funktionsförmågan: att se, höra och röra sig samt att minnas, lära sig och koncentrera sig på funktioner i anslutning till informationsbehandling. I synnerhet bland unga som hade svårigheter att röra sig hade en större del än andra unga upplevt

diskriminerande mobbning. Av dem hade 53 procent blivit mobbade, medan motsvarande procentandel för andra unga var 17. De som upplever svårigheter att röra sig hade nästan fem gånger större risk än andra unga att erfara diskriminerande mobbning.

Enligt enkäten Hälsa i skolan som Institutet för hälsa och välfärd låtit göra är erfarenheterna av mobbning, trakasserier och hot om våld vanligare bland regnbågsunga än bland andra unga. (Institutet för hälsa och välfärd: Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi Kouluterveyskyselyn tuloksia 2019 (Välbefinnande hos unga inom köns- och sexualminoriteter, resultat från enkäten Hälsa i skolan 2019), s. 24, på finska). Av arbetsdokumentet om välbefinnandet hos unga som tillhör könsminoriteter och sexuella minoriteter framgår att de har upplevt mobbning i skolan och fysiska hot oftare än andra unga. (Institutet för hälsa och välfärd: Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi Kouluterveyskyselyn tuloksia 2019 (Välbefinnande hos unga inom köns- och sexualminoriteter, resultat från enkäten Hälsa i skolan 2019), s. 4, på finska).

En trygg arbetsmiljö främjar inläringen. Till exempel i TIMSS-undersökningen, som mäter kunskaperna i matematik och naturvetenskap bland elever i fjärde och åttonde klassen, syntes 2019 mobbning i viss mån också i inlärningsresultaten. Resultaten för dem som mobbades varje vecka var internationellt sett i genomsnitt 68 poäng lägre i matematik och 78 poäng lägre i naturvetenskaper än de som nästan aldrig mobbades. Generellt sett upplevde de finländska eleverna relativt lite mobbning i skolan. Av eleverna i åttonde klassen blev 2 procent mobbade varje vecka och 12 procent ungefär varje månad.

De ändringar som föreslås i bestämmelserna om ändringssökande är av betydelse med tanke på rättssäkerheten. Det föreslås att 42 § i lagen om grundläggande utbildning ändras så att begäran om omprövning kan begäras hos regionförvaltningsverket för de tjänster enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning som bestäms i beslutet om särskilt stöd. Enligt 42 a § 1 mom. i den gällande lagen om grundläggande utbildning får ändring i ett ärende som gäller en förmån eller rättighet enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning sökas genom besvär i förvaltningsdomstol. Den föreslagna regleringen förbättrar individens rättsskydd, eftersom sökande av ändring i beslut om särskilt stöd i fortsättningen ska behandlas som en helhet av en enda besvärsmyndighet. Beslut om stöd för inläring ska prövas på basis av samverkan mellan flera olika faktorer. Den föreslagna ändringen förbättrar helhetsprövningen i samband med sökande av ändring i anknytning till särskilt stöd och tillgången till rättsskydd.

Det föreslås att förteckningen över förvaltningsbeslut som kan överklagas i förvaltningsdomstol stryks i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen. Överklagbarheten för beslut som fattats med stöd av lagen om grundläggande utbildning eller gymnasielagen bestäms av förvaltningsdomstolen. Med tanke på tillgodoseendet av elevernas och de studerandes rättssäkerhet är det viktigt att det finns tillräckligt med anvisningar om ändringssökande. När det gäller tillgodoseendet av rättssäkerheten är den informationsstyrning som riktas till vårdnadshavarna och myndigheterna av central betydelse. Vidare ska eleverna och de studerande själv känna till de rättsmedel de har möjlighet att använda i sitt ärende. Detta framhävs särskilt i fråga om äldre elever. Enligt 14 § i förvaltningslagen (434/2003) förs en omyndigs talan av den omyndigas intressebevakare, vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Enligt 14 § 3 mom. i förvaltningslagen har en minderårig som har fyllt femton år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare rätt att var för sig föra talan i ett ärende som gäller den minderårigas person eller personliga fördel eller rätt. I fråga om äldre elever är tillgodoseendet av rättssäkerheten alltså inte helt beroende av vårdnadshavarens eller någon annan laglig företrädares åtgärder. Till exempel i den gällande lagen om grundläggande utbildning identifieras rätten för en elev som fyllt 15 år att av rektorn begära en ny bedömning av studieförskriften

eller kvarstannande i årskurs eller omprövning av den nya bedömningen. Med tanke på genomförandet av lagstiftningen är det viktigt hur verkställigheten av ändringssökande stöds och styrs. Med tanke på tillgodoseendet av rättssäkerheten kan det anses som positivt att ett eventuellt indirekt förbud mot ändringssökande i lagstiftningen slopas, när det allmänt föreskrivs om ändringssökande i förvaltningsdomstol. Detta kan anses främja tillgodoseendet av andra grundläggande rättigheter, såsom rätten till grundläggande utbildning och utbildning. Den föreslagna ändringen medför heller inte några nya extra kostnader för vårdnadshavaren eller eleven. Exempelvis behandlingen av kommunalbesvär i förvaltningsdomstol bestäms också för närvarande i enlighet med lagen om domstolsavgifter (1455/2015). Storleken på eventuella kostnader ändras inte till denna del.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna

I propositionen föreslås det att behörigheten för en rektor för gymnasieutbildning eller yrkesutbildning begränsas så att denna inte längre kan besluta att en läropliktig studerande avstängs från läroanstalten för viss tid för högst tre månader. Enligt propositionen kan beslut om avstängning för viss tid i fråga om läropliktiga i fortsättningen fattas endast av utbildningsanordnarens kollegiala organ. I flera kommuner är organet exempelvis en nämnd som behandlar undervisningsärenden eller något annat organ. För att beslutsfattandet om avstängning ska vara rättidigt bör det beslutande organet kunna sammankallas också enligt en snabb tidtabell. Den föreslagna ändringen kan kräva att kommunernas förvaltningsstadgor ändras till denna del.

Förslaget om planering och genomförande av återgången till undervisningen efter avstängningen kan kräva en ny bedömning av arbetsfördelningen inom skolorna och läroanstalterna.

Det föreslås att 42 § i lagen om grundläggande utbildning ändras så att begäran om omprövning kan begäras hos regionförvaltningsverket för de tjänster enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning som bestäms i beslutet om särskilt stöd. Enligt 42 a § 1 mom. i den gällande lagen om grundläggande utbildning får ändring i ett ärende som gäller en förmån eller rättighet enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning sökas genom besvär i förvaltningsdomstol. Den föreslagna regleringen beräknas på årsnivå öka antalet omprövningar av beslut om särskilt stöd vid regionförvaltningsverken. Detta ökar behovet av resurser i anslutning till detta vid regionförvaltningsverken. Ändringen kan förutsätta att närmare ett årsverke överförs från förvaltningsdomstolarna till regionförvaltningsverken. De ändringar som föreslås i ändringssökandet förutsätter att undervisnings- och utbildningsanordnarna ser över anvisningarna för sökande av ändring när lagen träder i kraft. Anvisningarna om sökande av ändring i beslut som meddelats med stöd av lagarna behöver uppdateras.

Det föreslås att förteckningen över de beslut som kan överklagas i förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden stryks i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen. Enligt grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt bör sådana förteckningar inte tas in i lagen, eftersom sådana förteckningar som formulerats tillåtande kan fungera som ett slags indirekt förbud mot att söka ändring. Förslaget kräver att undervisnings- och utbildningsanordnarnas anvisningar om sökande av ändring uppdateras när lagen träder i kraft. Då söks ändring i alla beslut som meddelas med stöd av de nämnda lagarna i enlighet med det som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

De ändringar som hänför sig till elevernas och de studerandes skyldighet i fråga om uppträdande kan preciseras i de ordningsstadgor som utbildningsanordnarna godkänner. Preciseringsen av skyldigheten kan medföra behov för undervisnings- och utbildningsanordnarna att uppdatera ordningsstadgan i samarbete med eleverna och de studerande. Eleverna och de studerande ska ges möjlighet att delta bland annat i beredningen av ordningsstadgan.

I propositionen föreslås det att bestämmelserna om det disciplinära förfarandets förhållande till ett anhängigt åtal eller ett domstolsbeslut i lagen om grundläggande utbildning, lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen upphävs. I propositionen bedöms det att det vid disciplinära åtgärder enligt de nämnda lagarna inte är fråga om påföljder av straffkaraktär och att förbudet mot dubbel straffbarhet således inte lämpar sig för det disciplinära förfarande som avses här. De nämnda bestämmelserna kan således upphävas. Då finns det inget hinder för att inleda ett disciplinärt förfarande, även om ärendet behandlas eller skulle ha behandlats i ett straffrättsligt förfarande. Då finns det heller inte rum för tolkning av huruvida ett disciplinärt förfarande utgör ett hinder för att inleda ett straffrättsligt förfarande. På grund av upphävandet av bestämmelserna behövs informationsstyrning så att såväl skolor och läroanstalter som polisen och justitieförvaltningens myndigheter blir medvetna om betydelsen av upphävandet av bestämmelserna.

5 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Disciplinära åtgärder

För beredningen av regeringspropositionen har lagstiftningen i länderna i Europeiska unionen utretts. I samband med lagberedningen gjordes en enkät om den nationella lagstiftningen om grundläggande utbildning och andra stadiet i varje land. I enkäten tillfrågades om de disciplinära åtgärderna i den nationella lagstiftningen. Dessutom utreddes om det i den nationella lagstiftningen finns bestämmelser om ett förbud mot så kallad dubbel straffbarhet.

De länder som valdes ut för jämförelsen valdes på grund av deras liknande utbildningssystem och samhällsstrukturer. Som jämförelseobjekt valdes dessutom länder där samma internationella reglering iakttas som i Finland. En central människorättskonvention när det gäller utvärderingen är Europeiska människorättskonventionen.

I de flesta av de länder som jämförs har det i undervisningsväsendets författningar på lagnivå föreskrivits åtminstone om de allmänna ramarna för användningen av disciplinära åtgärder. I vissa länder innehåller lagstiftningen endast en skyldighet för skolorna att fastställa skolspecifika regler som gör det möjligt för skolorna att självständigt besluta om de disciplinära åtgärder och förfaranden som de tillämpar. De disciplinära åtgärderna i jämförelseländerna är till största delen likartade, även om man vid granskningen bör beakta att de benämningar som används i fråga om disciplinära åtgärder varierar mellan länderna.

I Nederländerna bestäms förhållandet mellan elever, skola och vårdnadshavare inte bara utifrån undervisningslagstiftningen utan också utifrån skolspecifika regler. I undervisningslagstiftningen föreskrivs om de allmänna ramvillkoren för antagning av elever samt för avstängning av en elev för viss tid och permanent. I lagen föreskrivs inte om elevernas eller de studerandes korrekta uppförande, utan detta har lämnats åt skolorna och skolnämnderna att bestämma. Många läroanstalter har också egna allmänna regler som kan innehålla bestämmelser exempelvis i anknytning till elevernas språkbruk, korrekta klädsel och användning av mobiltelefoner. Skolorna beslutar dessutom om sina egna förfaranden i fråga om disciplinära åtgärder och avstängning av elever, men förfarandena ska överensstämma med lagstiftningen. Avstängning för viss tid får enligt lagen pågå i högst fem arbetsdagar. Det ska finnas vägande skäl till permanent avstängning av en elev och detta är möjligt endast om en annan skola antar eleven.

Enligt lagstiftningen i *Irland* har grundskolor och gymnasier skyldighet att utarbeta och offentliggöra skolspecifika uppföranderegler. I reglerna ska det bland annat finnas bestämmelser om elevernas korrekta uppförande samt om genom vilka åtgärder skolor och läroanstalter kan ingripa när en elev handlar i strid med reglerna. Man kan ingripa i osakligt beteende i grundskolor

och gymnasier till exempel genom tillrättavising, att avlägsna en elev från en undervisningsgrupp eller lektion, begränsa elevens privilegier och genom kvarsittning. Man kan också låta eleven utföra olika uppgifter. Uppföranderegler ska också innehålla bestämmelser om förfarandet för avstängning permanent eller på viss tid.

Undervisningslagstiftningen i *Lettland* innehåller inga bestämmelser om disciplinära åtgärder mot eleverna i fråga om någon utbildningsnivå, utan beslut om dessa avgörs separat av varje skola och läroanstalt. I lagen åläggs skolor och läroanstalter att utarbeta interna regler för att säkerställa säkerheten. I reglerna kan också bestämmas om disciplinära åtgärder. De allmänna disciplinära åtgärder som används i grundskolan är att tillrättavisa eleven och ge eleven en varning. Vid läroanstalter på andra stadiet är det dessutom möjligt att en elev avstängs från undervisningen på grund av ogrundad frånvaro eller brott mot skolans interna regler. Utöver de nämnda disciplinära åtgärderna har yrkesläroanstalterna möjlighet att låta bli att bevilja stipendium till en elev. Avstängning för viss tid är inte en disciplinär åtgärd som tillämpas i Lettland på någon utbildningsnivå. Permanent avstängning är möjlig i grundskolan och på andra stadiet endast om vissa förutsättningar uppfylls, bland annat om eleven har godkänts som elev vid en annan läroanstalt.

Polens undervisningslagstiftning i fråga om disciplinära åtgärder är likartad inom den allmänbildande och den yrkesinriktade utbildningen. Bestämmelser om straff finns inte på lagnivå, utan i skolornas och läroanstalternas stadgar. I lagen föreskrivs om vilka bestämmelser som ska ingå i dessa stadgar. Enligt lagen ska skolornas och läroanstalternas stadgar bland annat innehålla bestämmelser om elevernas rättigheter och skyldigheter samt bestämmelser om disciplinära åtgärder för att ingripa vid överträdelse av eller underlåtenhet att iakttä stadgarna. Skolorna och läroanstalterna har fått frihet att fastställa hierarkin för och karaktären av de påföljder som ska tillämpas på eleverna, eftersom påföljderna ska bedömas separat för varje typ av utbildning, elevernas ålder och skolornas verksamhetsmiljö. Bestämmelserna i stadgarna får dock inte stå i strid med grundlagen eller annan lagstiftning.

I *Tyskland* grundar sig de disciplinära åtgärderna på respektive delstats egen lagstiftning. Till exempel i Bayerns lagstiftning om förskoleundervisning och grundläggande utbildning finns tre olika kategorier för ingripanden: fostrande åtgärder, disciplinära åtgärder och säkerhetsåtgärder. Som en fostrande åtgärd kan man till exempel tillrättavisa eleven. Till disciplinära åtgärder räknas skriftlig varning, förflyttning till en annan studiegrupp och uteslutning av eleven från lektionen. Som en säkerhetsåtgärd kan en elev förvägras att delta i undervisningen. Säkerhetsåtgärder är en sistahandsåtgärd, om de övriga tillgängliga ingripandeåtgärderna inte är tillräckliga.

I *Slovenien* kan som straff i grundskolan användas fostrande åtgärder, såsom tillrättavising, när eleven bryter mot lagen eller bestämmelserna i skolans stadgar. För en elev som bryter mot stadgan utarbetas en individuell plan där åtgärderna för att ingripa i elevens beteende bestäms. På grund av läroplikten kan en elev i grundskolan inte avstängas. Om avstängning behövs av fostrande skäl, kan skolan med vårdnadshavarnas samtycke flytta eleven till en annan skola. På andra stadiet finns bestämmelser om läroanstalternas stadgar och innehållet i straffen på lagnivå, men i övrigt har det överlåtit åt läroanstalterna att besluta om dem. De disciplinära åtgärder som kan användas är tillrättavising, varning och avstängning. I stället för dessa kan den studerande också åläggas att utföra uppgifter eller att rätta till de skadliga följderna av sitt beteende. Läroanstalten kan också förbjuda en studerande att delta i undervisningen, om den studerandes uppförande äventyrar eller kan äventyra liv och hälsa för den studerande eller för andra i skolan. Läroanstalter på andra stadiet har också rätt att avlägsna farliga föremål som den studerande innehar.

Enligt lagstiftningen i *Ungern* är det möjligt att tillämpa disciplinära åtgärder på elever från och med att de har fyllt 10 år. Bestämmelser om de disciplinära åtgärder som kan användas finns i lagar och förordningar. För handläggningen av förseelser eller osakligt uppförande i skolan ska ett skriftligt förfarande inledas där de disciplinära åtgärderna fastställs. De disciplinära åtgärder som kan användas är tillrättavisning, indragning av privilegier, förflyttning av en elev till en annan undervisningsgrupp eller skola, förvägrande av undervisning och avstängning från skolan. De två sistnämnda disciplinära åtgärderna är möjliga endast i uppsåtliga och de allra grövsta fallen. Det finns två typer av straff vid yrkesläroanstalter: disciplinära åtgärder och disciplinära straff. Disciplinära åtgärder är olika former av varningar som skolans undervisningspersonal ger. De disciplinära straffen är tillrättavisning, indragning av vissa privilegier, flyttning till en annan undervisningsgrupp eller läroanstalt och avstängning av en studerande.

I *Danmark* fastställs de allmänna ramvillkoren för disciplinära påföljder i lagstiftningen. Disciplinära åtgärder som används i grundskolan är kvarsittning, tillfällig eller permanent förflyttning till en annan undervisningsgrupp eller skola, avstängning för viss tid och omhändertagande av föremål. Lindrigare disciplinära åtgärder än dessa kan också användas. De disciplinära åtgärder som används i gymnasierna är avlägsnande av en studerande från skolans evenemang, omhändertagande och beslag av föremål, förvägran att rätt att delta i en tentamen, förbud mot att övergå till följande årskurs, förflyttning av den studerande till en annan läroanstalt och avstängning av den studerande. I yrkesläroanstalterna kan likartade disciplinära åtgärder användas som i grundskolorna och gymnasierna.

I *Estland* finns bestämmelserna om disciplinära åtgärder i grundskolor och gymnasier på lagnivå. Elever som bryter mot reglerna eller uppför sig osakligt kan åläggas olika stödåtgärder och erbjudas stödtjänster från skolan. Utöver dessa stödåtgärder kan en elev påföras en eller flera lagstadgade disciplinära påföljder för att få eleven att följa skolans interna regler och respektera andra samt för att förhindra att det uppstår situationer som äventyrar skolans säkerhet. I lagen om yrkesläroanstalter finns inga bestämmelser om disciplinära åtgärder. I praktiken bestämmer skolorna ofta om användningen av disciplinära åtgärder i skolornas interna regler.

I *Österrike* är det möjligt för skolorna att som straff använda fostrande åtgärder, exempelvis tillrättavisning, varning, förflyttning av en elev till en annan undervisningsgrupp och förvägrande av undervisning av en elev. Dessutom kan det föras fostrande samtal med eleven och elevens vårdnadshavare. Avstängning av en elev betraktas inte som en fostrande åtgärd, utan detta är möjligt endast som en sistahandsåtgärd på grund av en allvarlig överträdelse av eleven eller när elevens uppförande utgör ett hot mot andra elever eller skolans personal. En läropliktigt kan avstängas från skolan endast i undantagsfall.

Enligt undervisningslagstiftningen i *Portugal* är disciplinära åtgärder i skolorna skriftlig varning, avstängning för viss tid under 3—12 dagar, permanent avstängning av en elev och förflyttning av en elev till en annan skola. En elev kan avstängas permanent endast om eleven har fyllt 18 år, eftersom läroplikten i Portugal sträcker sig till 18 års ålder. Avstängning och förflyttning av en elev till en annan skola kommer i fråga endast i mycket allvarliga fall.

Förbud mot dubbel straffbarhet

I inget av de länder som var föremål för jämförelsen ingick det i lagstiftningen för undervisningsväsendet någon bestämmelse motsvarande förbudet mot dubbel straffbarhet i Finlands undervisningslagstiftning. I de flesta länder uppfattas skolornas och läroanstalternas disciplinära åtgärder och straffrättsliga påföljder som separata helheter, vilket innebär att disciplinåtgärderna är oberoende av de straffrättsliga sanktionerna. I situationer där en elev har begått en gärning som uppfyller rekvisitet för ett brott och samtidigt bryter mot skolans regler, kan eleven straffas

med de disciplinära åtgärder som skolan har till sitt förfogande oberoende av utgången av behandlingen av brottmålet. Till exempel i Tyskland betraktas skolans straff framför allt som fostrande åtgärder med andra syften än straffrätten.

I de flesta länders lagstiftning om undervisningsväsendet har förbudet mot dubbel straffbarhet inte alls tagits in, men i vissa länder har förbudet beaktats i lagstiftningen. Exempelvis i den ungerska undervisningslagstiftningen förhindrar förbudet mot dubbel straffbarhet att eleven får flera straff för samma gärning. Förbudet gäller dock till exempel situationer där en elev kan dömas till straff både vid läroanstalten och i internatet. I en sådan situation ska straffet verkställas där det disciplinära förfarandet först har inletts. I den portugisiska lagstiftningen om undervisningsväsendet konstateras uttryckligen att även om skolan riktar disciplinära påföljder mot eleven kan eleven också ha straffrättsligt ansvar.

6 Remissvar

Regeringspropositionen var på remiss mellan den 4 maj och 11 juni 2021. Begäran om utlåtande skickades till de centrala intressentgrupperna, och dessutom har också andra aktörer kunnat lämna sitt utlåtande via portalen Utlåtande.fi. Sammanlagt 56 remissutlåtanden gavs.

En stor del av remissinstanserna ansåg att propositionen och dess mål kan understödjas eller i huvudsak kan understödjas. I flera utlåtanden betonades vikten av åtgärder som ingriper i mobbning och trakasserier samt mobbningens inverkan på de ungas välbefinnande. Åsikterna i utlåtandena delade sig särskilt i fråga om den ändring som föreslås i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen, enligt vilken rektorn inte kan besluta att en läropliktig studerande avstängs från läroanstalten för viss tid. I utlåtandena framfördes också förslag till ändringar och preciseringar av de föreslagna bestämmelserna samt anmärkningar av teknisk och språklig karaktär.

Det i lagen om grundläggande utbildning, lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen föreslagna tillägget om företräde för barnets bästa understöddes i huvudsak till stora delar i utlåtandena, och det ansågs principiellt vara mycket viktigt. En stor del av remissinstanserna ansåg dock att begreppet barnets bästa bör noggrannare öppnas upp i propositionen. I de enskilda utlåtandena övervägdes om det till att börja med är nödvändigt att införa en flertydig princip om barnets bästa i den allmänna regleringen, med tanke på att även andra rättsliga principer är viktiga på utbildningsområdet. Utifrån remissutlåtandena öppnades den föreslagna regleringen upp närmare i motiveringen till bestämmelserna så att barnets bästa ska tolkas i enlighet med FN:s kommitté för barnets rättigheter, dvs. att det samtidigt är en materiell rättighet, en grundläggande rättslig tolkningsprincip och ett tillvägagångssätt (CRC/C/GC/14, punkt 6).

Eleven och den studerandes skyldigheter enligt 35 § i lagen om grundläggande utbildning, 94 § i lagen om yrkesutbildning och 30 § i gymnasielagen ansågs i stor utsträckning vara värda understöd och motiverade tillägg. Förslaget ansågs vara principiellt betydande. Förslaget ansågs också förenhetliga och ytterligare precisera lagstiftningen om olika utbildningsformer, vilket kunde understödjas. I några utlåtanden betonades dock att skyldigheterna måste göras mycket tydliga för eleverna och de studerande för att undvika rum för tolkning. Till följd av hörandet av barn och unga fogades till bestämmelsen ett förbud mot diskriminering.

Det tillägg till lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen som gäller lärarens och rektorns skyldighet att meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i läroanstalten eller under skolvägen och som kommit till dennas kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks och för den studerande som utsatts för detta ansågs i princip vara ett tillägg som kunde understödjas. Många remissinstanser ansåg igen att

ändringen ska tolkas så att den endast omfattar skyldighet att meddela. Till denna del preciseras den bestämmelsespecifika motiveringen till de föreslagna bestämmelserna så att ändringen inte ökar rektorns eller lärarens ansvar eller behörighet i fråga om skolresor. I några utlåtanden föreslogs det att bestämmelserna utöver undervisningspersonalens skyldighet att meddela också borde innefatta skyldighet att ingripa i mobbningen.

Den ändring som föreslås i lagen om yrkesutbildning och i gymnasielagen, enligt vilken rektorn inte har behörighet att besluta om att en läropliktig studerande avstängs från läroanstalten för viss tid, delade klart remissinstansernas åsikter. En del av remissinstanserna understödde förslaget och ansåg att ändringen är bra. Många remissinstanser motsatte sig dock förslaget, och ansåg att avstängning för viss tid inte ska förutsätta ett kollegialt organ. I en del utlåtanden framfördes också utmaningar i anslutning till sammankallandet av ett kollegialt organ, såsom långsamhet. Till denna del fogades till regeringspropositionens konsekvenser för myndigheterna en anmärkning om att den föreslagna ändringen kan kräva att kommunernas förvaltningsstadgor ändras till denna del. För att beslutsfattandet om avstängning ska vara rättidigt bör det beslutande organet kunna sammankallas också enligt en snabb tidtabell.

Förlängningen av tiden för förvägran av undervisning i lagen om grundläggande utbildning så att den utöver den återstående dagen också omfattar följande dag ansågs i princip vara värd att understödjas. Många remissinstanser ansåg att rätten att förvägra undervisning trots förlängningen fortfarande är för kort. I utlåtandena föreslogs det i stor utsträckning att bestämmelsen om rätten att förvägra undervisning i lagen om grundläggande utbildning ska förlängas till tre dagar så att den motsvarar bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen. I utlåtandena upprepades det att elevvårdstjänsterna och stödåtgärderna i anslutning till återgången till undervisningen i praktiken kräver mer tid för att de ska kunna genomföras med nuvarande resurser. Det föreslås inte att tiden för förvägran av undervisning förlängs på basis av remissutlåtandena jämfört med förslaget.

Förslaget att precisera bestämmelserna om grundläggande utbildning och andra stadiet i fråga om stödåtgärder och den plan som ska utarbetas för återgången till undervisningen ansågs i huvudsak vara bra. Till denna del upprepades dock i utlåtandena olika preciseringsförslag. De föreslagna bestämmelserna och motiveringen preciserades till denna del. I ett enskilt utlåtande framfördes oro över att betonandet av elevhälsotjänsterna när det talas om disciplinära åtgärder kan leda till att elevhälsans roll blandas ihop med disciplinära åtgärder, vilket kan ses som en dålig sak med tanke på lyckade stödåtgärder inom elevhälsan.

Förslaget att bestämmelserna om det disciplinära förfarandets förhållande till ett anhängigt åtal eller ett domstolsbeslut ska upphävas understöddes och ansågs motiverat. Remissinstanserna ansåg i huvudsak att det inte finns något hinder för att upphäva bestämmelserna med tanke på laglighetsövervakningen. Många remissinstanser ansåg också att den terminologiska ändringen av disciplinärt straff, eller disciplinstraff, till disciplinär åtgärd är motiverad. Däremot ansåg regionförvaltningsverken att det är problematiskt att klassificera avstängning för viss tid som säkerhetsåtgärd, eftersom avstängning i de flesta fall ska betraktas som en sådan påföljd av straffkaraktär som omfattas av förbudet mot dubbel bestraffning. Med anledning av utlåtandena gjordes korrigeringar av teknisk natur i förslaget och motiveringen.

Regionförvaltningsverken ansåg också 41 § 4 mom. i gymnasielagen vara problematiskt. Motsvarande bestämmelse slopades i lagen om yrkesutbildning redan från ingången av 2012. Med anledning av remissutlåtandena föreslogs det att bestämmelsen i 41 § 4 mom. i gymnasielagen om avstängning från studier upphävs.

När det gäller ändringssökande betonades vikten av tydlighet i remissutlåtanden. En del av remissinstanserna ansåg att bestämmelserna delvis är oklara och att de behöver förtydligas. Exempelvis bör de bestämmelser som förutsätter ett överklagbart beslut preciseras så att det av dem tydligt framgår när ändring söks till exempel enligt kommunallagen och när ett beslut enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden överklagas genom besvär i förvaltningsdomstol. De föreslagna bestämmelserna ansågs i viss mån försvåra den praktiska tillämpningen av författningarna. Dessutom framfördes det i ett remissutlåtande att tolkningspraxisen för ändringssökande i fråga om beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning bör uppdateras. Ändringssökande i beslut om särskilt stöd har i praktiken tolkats så att ett beslut om till exempel biträdestjänster överklagas i förvaltningsdomstol även om beslutet fattas i enlighet med 17 § i lagen om grundläggande utbildning i samband med beslut om särskilt stöd. Med tanke på individens rättsskydd är det inte motiverat att ändringssökandet i ett beslut om särskilt stöd fördelas mellan två besvärsmyndigheter. Med anledning av utlåtandet föreslås det att bestämmelsen om begäran om omprövning i 42 § i lagen om grundläggande utbildning ändras så att omprövning kan begäras hos regionförvaltningsverket i fråga om de tjänster enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning som bestäms i beslutet om särskilt stöd.

Att höra barn och unga

Undervisnings- och kulturministeriet ordnade ett representativt diskussionsmöte för barn och unga den 1 juni 2021. I hörandet deltog Finlands Gymnasistförbund rf, Finlands Yrkesstuderandes Förbund - SAKKI rf, Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry - Finlands Ungdomsfullmäktiges Förbund rf, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry och Finlands Studentkårers förbund SAMOK rf.

En motsvarande utvidgning av lärarnas och rektorernas meddelandeskyldighet till andra stadiet som enligt lagen om grundläggande utbildning understöddes, men den ansågs inte vara tillräcklig. Vid samrådet föreslogs det att rektorer och lärare ska åläggas en skyldighet att ingripa i mobbning, trakasserier eller våld som de fått kännedom om. Till denna del ändrades inte de föreslagna bestämmelserna, eftersom den tidsmässiga och regionala behörigheten för lagstiftningen om undervisningsväsendet inte sträcker sig till fritiden. Behörigheten att ingripa i mobbning gäller undervisningen och den verksamhet som hänför sig till den. Det understöddes att behörigheten överförs från rektorn till ett kollegialt organ i situationer när en läropliktig avstängs för viss tid. Möjligheten att diskutera med kuratorn eller elevhälsan under tiden undervisning förvägras understöddes.

Förslaget om skyldighet i fråga om uppträdande ansågs motiverat, men en utmaning ansågs vara att anvisningarna och tillvägagångssätten inte nödvändigtvis är tillräckligt tydliga för eleverna och de studerande. På basis av hörandet kompletterades elevens och den studerandes skyldighet i fråga om uppträdande med ett diskrimineringsförbud. Som faktorer till stöd för genomförandet av skyldigheten i fråga om uppträdande nämndes bland annat inkluderande elevvård, elevkårer och tutorer. Vid samrådet betonades att de studerande ska vara fullt medvetna om sina rättigheter och skyldigheter. Till stöd för detta föreslogs till exempel utbildning och information till elever och studerande.

Det önskades att regleringen ska beakta situationer där läraren är fördomsfull eller uppträder på ett diskriminerande sätt. Skolans och läroanstalternas personal är alltid makthavare i förhållande till elever eller studerande, och detta gör mobbningen särskilt allvarlig. När det framkommer att personalen uppträtt klandervårt i tjänsteuppdrag eller anställningsförhållande leder detta till disciplinära åtgärder eller straffrättsligt ansvar. Till denna del föreslogs det inga ändringar i bestämmelserna med anledning av hörandet.

När det gäller yrkesutbildningen lyfte man fram att man inte klarar av att ingripa i mobbning, trakasserier och våld i samband med inläring i arbetet som man på arbetsplatserna inte nödvändigtvis kan ingripa i. Man vågar till exempel inte berätta om saken för arbetsplatsens personal, och den studerande klarar inte nödvändigtvis av att kontakta läroanstalten. Frågan har med anledning av hörandet preciserats i motiveringen till bestämmelserna.

Utöver lagstiftningsåtgärder ansågs det att ingripandet i mobbning har ett starkt samband med verksamhetskulturen. Vid hörandet framfördes att mobbning är förknippad med fenomen som skolans och läroanstaltens personal inte nödvändigtvis kan identifiera. Till exempel den digitala utvecklingen möjliggör mobbning oberoende av tid och plats. Dessutom upplevdes det att personalen inte kan identifiera mobbning och diskriminering som riktar sig mot olika minoritetsgrupper, till exempel könsminoriteter och sexuella minoriteter, personer med funktionsnedsättning, invandrare eller urfolk. Därför önskades ytterligare utbildning om likabehandling för personalen.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om grundläggande utbildning

3 a §. Barnets bästa. I lagen föreslås en ny paragraf. I den föreslagna paragrafen föreskrivs att barnets bästa ska beaktas i första hand. Företrädet för barnets bästa ska styra planeringen och anordnandet av grundläggande utbildning samt de beslut som fattas med stöd av lagen.

Företräde för barnets bästa är en rättsprincip som genomsyrar ordnandet och genomförandet av hela den grundläggande utbildningen. Företräde för barnets bästa gäller för närvarande som en allmän rättsprincip som styr ordnandet av verksamheten och tolkningen av lagen. Det föreslås att bestämmelsen fogas till lagen om grundläggande utbildning och därmed blir en starkare del av den nationella lagstiftningen. Bestämmelsen grundar sig på artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter, enligt vilken barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. I fråga om ett enskilt barn, en barngrupp och barn i allmänhet ska barnets bästa beaktas separat i varje fall och situation. I prövningen ska man beakta riktlinjerna om barnets rättigheter som utarbetats av FN:s kommitté för barnets rättigheter och som gäller bland annat prioritering av barnets bästa, barnets rätt till lek, vila och fritid samt barnets rätt att bli hörd. Bestämmelsen om företräde för barnets bästa ingår också i artikel 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Barnets bästa ska tolkas i enlighet med FN:s kommitté för barnets rättigheter, dvs. det är samtidigt en materiell rättighet, en grundläggande rättslig tolkningsprincip och ett tillvägagångssätt. Barnets bästa är således en rättighet som är direkt tillämplig i en enskild situation och som vid behov kan åberopas vid ändringssökande. För det andra, om en bestämmelse i lagen kan tolkas på flera sätt än ett, ska den tolkning väljas som effektivast tjänar barnets bästa. Och för det tredje, när man vidtar åtgärder som gäller ett eller flera barn ska konsekvenserna för barnet och olika barngrupper alltid bedömas.

Kommittén för barnets rättigheter har betonat att barnets bästa inte kan tillgodoses till fullo om barnet inte hörs på behörigt sätt (CRC/C/GC/12, punkterna 70 och 74). Den föreslagna bestämmelsen har således en stark koppling också till andra substansbestämmelser i lagen om grundläggande utbildning genom vilka barnets bästa prioriteras, såsom 47 a § som reglerar delaktighet och elevkårsverksamhet och 24 § som reglerar elevernas arbetsmängd.

5 §. Annan utbildning och verksamhet. Det föreslås att 1 mom. ändras så att *grundläggande utbildning för andra än läropliktiga* ändras till *grundläggande utbildning för vuxna*. I samband med utvidgningen av läroplikten ändrades i syfte att skapa klarhet i rättsläget benämningen på utbildningsformen i 46 § i lagen om grundläggande utbildning genom lagen om grundläggande utbildning (1216/2020) till grundläggande utbildning för vuxna.

29 §. Rätt till en trygg studiemiljö. Det föreslås att 7 mom. ändras så att den underrättelse som ska göras till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för en elev som *gjort sig skyldig till* trakasserier, mobbning eller våld i skolan eller på skolvägen ändras till ”vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som *misstänks för detta*”. Till övriga delar föreslås inga ändringar i bestämmelsen. Den gällande bestämmelsen kan anses stå i strid med den oskuldspresumtion som ingår i garantierna för en rättvis rättegång i 21 § i grundlagen och som tryggs i artikel 6.2 i Europeiska människorättskonventionen.

35 §. Elevens skyldigheter. Det föreslås att 2 mom. ändras så att elevens skyldighet i fråga om uppträdande preciseras. Det föreslås att det till momentet fogas en skyldighet för elever inom den grundläggande utbildningen att inte mobba eller diskriminera samt handla så att eleven inte äventyrar andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.

Förslaget preciserar de lagstadgade skyldigheterna för elever inom den grundläggande utbildningen. I gällande 35 § 2 mom. ingår i elevens skyldighet i fråga om uppträdande skyldigheter att utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den föreslagna regleringen preciserar skyldigheten i fråga om uppträdande.

Regleringen är enhetlig med 30 § i gymnasielagen. Bestämmelsen i den gällande lagen om grundläggande utbildning preciseras genom en skyldighet för eleven att låta bli att mobba eller diskriminera samt undvika att handla så att andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa äventyras. Dessa skyldigheter kan preciseras i de ordningsstadgor som avses i 29 § 3 och 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning och som godkänts av utbildningsmyndigheten.

36 §. Disciplin. I 1 mom. föreslås en terminologisk ändring så att termen *disciplinärt straff* ändras till *disciplinär åtgärd*. En skriftlig varning och avstängning för viss tid är i och med ändringen disciplinära åtgärder. I dessa påföljder är det fråga om disciplinära och inte straffrättsliga påföljder. Disciplinära åtgärder enligt lagen om grundläggande utbildning kan endast riktas mot elever som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om grundläggande utbildning. Dessutom är det i första hand fråga om lindriga påföljder för upprätthållande av ordningen (se 36 c §, Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande). Termen *straff* hänvisar till en straffrättslig påföljd, och därför föreslås det att bestämmelsen ändras.

Det föreslås att det till 3 mom. fogas en bestämmelse om att en elev kan förvägras rätt att delta i undervisningen för den återstående arbetsdagen och högst också för följande arbetsdag. Den föreslagna ändringen förlänger maximitiden för förvägrande av undervisning med en arbetsdag. Det föreslås att det till momentet fogas en hänvisning till elevvård enligt 36 h §. Under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen ska eleven ges möjlighet till ett personligt samtal med elevvårdens psykolog eller kurator samt annat stöd som eleven behöver under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen och när eleven återvänder till undervisningen. Det är frivilligt för eleven att använda tjänster enligt lagen om elev- och studerandevård, och därför har bestämmelsen skrivits in som en möjlighet att diskutera med den nämnda personalen inom elevvården. Eleven har inte skyldighet att delta i elevvårdstjänsterna. Vid förvägrandet av undervisningen och efteråt ska eleven erbjudas elevvårdstjänster och möjlighet till att gå igenom händelsen. Med annat stöd avses stöd och tjänster enligt lagen om grundläggande utbildning

och lagen om elev- och studerandevård. Med stöd kan också avses stöd som tillhandahålls av socialvården. Enligt 36 a § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning ska den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov i situationer när undervisning förvägras. För eleven utarbetas en plan för det stöd som eleven behöver. Utöver stödåtgärderna inom elevvården fastställs i planen också de praktiska åtgärder genom vilka eleven stöds för en trygg och kontrollerad återgång till undervisningen. Förslaget stärker elevens trygga återkomst till skolan.

Genom de praktiska stödåtgärder som skrivs in i planen tryggas säkerheten för den elev som återgår till undervisningen, andra elever samt personer som arbetar i skolan eller i något annat undervisningsutrymme och stöds en kontrollerad återgång till skolarbetet. Stödåtgärderna kan till exempel gälla praktiska undervisningsarrangemang, såsom sittarrangemang, byte av undervisningsgrupp, stöd från ett skolgångsbiträde, ordnande av fostrande samtal eller genomgång med eleven av den våldsamma eller hotfulla situation som föregår förvägrandet av undervisning. Ändringar av undervisningsarrangemangen får inte användas som straffmedel. Vid bedömningen av åtgärderna ska elevens ålder och utvecklingsnivå beaktas. Till exempel i fråga om elever med straffrättsligt ansvar eller elever som närmar sig den straffrättsliga ansvarsåldern kan man samarbeta med polisen för att på ett förebyggande sätt kunna ingripa i brottslig verksamhet med hjälp av fostrande åtgärder.

Avsikten med den föreslagna regleringen är inte att ändra principen om att nekad undervisning är avsedd för ytterst exceptionella situationer, om en elev äventyrar säkerheten för andra elever eller personer som arbetar i skolan eller andra undervisningsutrymmen eller om en elev uppträder så störande att undervisningen eller den verksamhet som hänförs till den försvåras orimligt mycket (RP 205/2002 rd). Det är fråga om en säkerhetsåtgärd och avsikten är inte att åtgärden ska användas som en sedvanlig metod för tillrättavisning.

36 a §. Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av avstängning. I paragrafens 1 mom. föreslås en motsvarande terminologisk ändring som i 36 § 1 mom. Det föreslås att termen disciplinStraff ändras så att den motsvarar ändringen i 36 § 1 mom. till disciplinär åtgärd.

Det föreslås att det till 1 mom. fogas en bestämmelse om utbildningsanordnarens skyldighet att alltid bedöma disciplinära åtgärder i förhållande till elevens ålder och utvecklingsnivå. Bestämelsen hänvisar till kvarsittning, skriftlig varning och avstängning av eleven för viss tid. När disciplinära åtgärder övervägs ska både gärningens art och elevens ålder och utveckling beaktas. Inom den grundläggande utbildningen är eleverna enligt 26 § i lagen om grundläggande utbildning i regel i åldern 7—16 år. En elev kan också inleda läroplikten ett år tidigare än vad som föreskrivits, dvs. som 6-åring. Enligt den allmänna tolkningen upphör den grundläggande utbildning som avses i 26 § i lagen om grundläggande utbildning senast vid utgången av vårterminen det år då eleven fyller 17 år. Bestämmelserna innebär att vid disciplinära åtgärder som föranleds av mobbning och annat störande beteende ska elevens ålder och förståelse i enlighet med elevens utvecklingsnivå beaktas i fråga om det arten av det osakliga uppförandet och påföljderna. Verksamheten omfattar alltså barn och unga i rätt olika åldrar. Utöver åldern ska elevernas utvecklingsnivå beaktas vid bedömningen av disciplinära åtgärder. Då ska det bedömas om eleven förstår den faktiska arten av sin gärning eller sitt uppförande eller av att eleven inte följer reglerna. Ålder och utvecklingsnivå beaktas till exempel i 3 kap. 4 § och 6 kap. 8 § i strafflagen.

Det föreslås att det till 2 mom. fogas en bestämmelse om att eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har möjlighet att delta i utarbetandet av en individuell plan, som grundar sig på läroplanen, för den avstängda eleven.

När en personlig plan utarbetas ska eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ges tillfälle att delta i utarbetandet av planen. Rätten att delta i utarbetandet av planen innebär en faktisk möjlighet att delta. Eleven och vårdnadshavaren ska till exempel bjudas in till ett möte som gäller utarbetandet av planen eller ges tillfälle att bekanta sig med och påverka planens innehåll. Det kan inte sökas ändring i innehållet i planen, utan det är fråga om en plan genom vilken elevens undervisning i praktiken ordnas under avstängningen. Däremot kan ändring i ett beslut om avstängning sökas i förvaltningsdomstol.

I enlighet med den gällande lagstiftningen ska Utbildningsanordnaren ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som elevens årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas enligt den gällande lagstiftningen en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen genomförs och inläringen följs enligt denna plan. Hur undervisningen i praktiken ordnas avgörs av utbildningsanordnaren. Grunden för den föreslagna bestämmelsen är att elevens vårdnadshavare i enlighet med 9 § i läropliktslagen är skyldig att övervaka att läroplikten fullgörs. I en situation med avstängning intensifieras samarbetet mellan elevens vårdnadshavare och skolan, och vårdnadshavarens skyldighet att övervaka elevens fullgörande av läroplikten betonas. Utbildningsanordnaren ska se till att behövlig elevvård ordnas för en elev som har avstängts för en viss tid.

I och med beslutet om avstängning hindras i praktiken elevens rätt att delta i undervisningen. Avstängningen från undervisningen påverkar i hög grad fullgörandet av läroplikten och den grundläggande rättigheten att få grundläggande utbildning, och därför föreslås det att eleven om eleven så önskar kan delta i utarbetandet av planen. Möjligheten att delta i utarbetandet av planen framhävs särskilt i långvariga avstängningssituationer. Syftet med förslaget är att stödja elevens möjligheter att delta och egna ansvar för fullgörandet av läroplikten.

36 c §. *Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande.* Det föreslås att paragrafen upphävs i sin helhet. I den gällande paragrafen föreskrivs om det disciplinära förfarandets förhållande till ett anhängigt åtal och till domstolens avgörande. De gällande bestämmelserna hindrar disciplinära åtgärder, om åtal har väckts för samma gärning eller om ett domstolsavgörande har meddelats, med undantag för möjligheten att avstänga en elev för viss tid, om det är motiverat på grund av ett brott som eleven begått eller omständigheter som har samband med det. Bestämmelserna har lämnat rum för tolkning av huruvida ett straffrättsligt förfarande är möjligt, om en disciplinär åtgärd har påförts i ärendet. De gällande bestämmelserna baserar sig på *ne bis in idem*-regeln (förbud mot dubbel straffbarhet), som är en av principerna för en rättvis rättegång. Enligt regeln får ingen undersökas eller straffas för ett brott för vilket personen redan slutligt frikänts eller dömts skyldig. Bedömningen av när det är fråga om en påföljd av straffkaraktär inom området för *ne bis in idem*-regeln har utvecklats i rättspraxis från den tidpunkt då paragrafen stiftades, och i motiveringen till den gällande paragrafen har det inte bedömts hur disciplinärt förfarande lämpar sig för tillämpningsområdet för förbudet mot dubbel straffbarhet. Således ska det bedömas om disciplinära åtgärder enligt denna lag är av straffkaraktär på det sätt som avses ovan.

Frågan om huruvida ett förfarande som klassificeras som disciplinärt förfarande i en konventionsstat ska betraktas som ett brottmål enligt artikel 6 i Europeiska människorättskonventionen har av hävd avgjorts med hjälp av de så kallade Engelkriterierna (Engel m.fl. mot Nederländerna 8.6.1976). Dessa kriterier är en juridisk karakterisering av gärningen enligt nationell rätt, gärningens faktiska karaktär samt arten och strängheten av den påföljd som kan påföras. Om det första av kriterierna uppfylls, dvs. gärningen anses vara en straffbar gärning enligt nationell rätt, är det alltid fråga om ett brottmål och artikel 6.1 i Europeiska människorättskonventionen lämpar sig för situationen. Om det första kriteriet inte är uppfyllt ska ärendets karaktär bedömas på

grundval av de två sistnämnda, sinsemellan alternativa omständigheterna. Då bedöms gärningens karaktär av brott och påföljdens betydelse. Om tillämpning av endast ett kriterium inte leder till ett tydligt resultat, har Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna bedömt situationen utifrån en helhetsbedömning.

Vid bedömningen av gärningens straffrättsliga karaktär har betydelse fästs bland annat vid om påföljden gäller alla medborgare på samma sätt eller om den har begränsats till att gälla endast en viss personkrets och om det i förfarandet har bestämts en påföljd som ska betraktas som ett straffrättsligt straff (till exempel *Jussila mot Finland* 23.11.2006, punkt 38, och *Ruotsalainen mot Finland* 16.6.2009, punkt 46), om påföljden annars är förenad med ett straffrättsligt element och hurdana skyddsobjekt man strävar efter att skydda genom den bestämmelse som möjliggör påförande av påföljden (till exempel *Maresti mot Kroatien* 25.6.2009, punkt 59). Påföljdens karaktär och stränghet har bedömts utifrån den påföljd som kan påföras i ärendet, men också den faktiska påföljden har kunnat ges betydelse.

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har också bedömt förhållandet mellan en administrativ sanktion och dubbel straffbarhet, även om den egentliga utgångspunkten för bedömningen av dubbel straffbarhet är en gärning som enligt den nationella lagen är en gärning som karakteriseras som en straffrättslig gärning. Vissa administrativa påföljder, såsom frihetsberövande eller begränsning av körrätten (*Schmautzer mot Österrike*, 23.19.1995) har betraktats som straffrättsliga påföljder. Som kriterier för bedömningen kan betraktas gärningens art och påföljd. Exempelvis förlust av körkort som påförts som säkerhetsåtgärd har inte ansetts vara ett brottmål (*Escoubet mot Belgien*, 28.10.1999). De disciplinära åtgärder som definieras i lagstiftningen för undervisningsväsendet kan tolkas som administrativa påföljder, som mer kan anses vara säkerhetsåtgärder än straffrättsliga påföljder.

I 36 § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om disciplin. Enligt paragrafen är de disciplinära påföljderna kvarsittning, skriftlig varning, avstängning för viss tid, åläggande att avlägsna sig från klassrummet eller en skoltillställning, förvägran av rätten att delta i undervisning samt utförande av hemuppgifter under övervakning efter arbetsdagens slut. I de gällande bestämmelserna definieras skriftlig varning och avstängning för viss tid som disciplinära straff. I denna proposition föreslås det att termen disciplinär åtgärd ska användas för dessa påföljder. I 36 c § hänvisas det endast till disciplinärt förfarande, men det specificeras inte vilka påföljder som avses här. När det gäller förbudet mot dubbel straffbarhet har det dock inte någon betydelse hur påföljderna har definierats i substanslagstiftningen, så i denna bedömning har förhållandet till den straffrättsliga påföljden bedömts i förhållande till alla påföljder som föreskrivs i 36 §. Kvarsittning, förordnande att avlägsna sig, förvägran att delta i undervisningen samt utförande av hemuppgifter under övervakning efter arbetsdagen är lindriga påföljder av karaktären tillrättavisning som kan påföras endast elever som omfattas av lagens tillämpningsområde. Dessa påföljder kan således inte anses vara av straffkaraktär. Också en skriftlig varning ska betraktas som en lindrig påföljd. Även om en skriftlig varning enligt den gällande lagstiftningen benämns som ett disciplinärt straff, kan den inte anses vara en påföljd av straffkaraktär med beaktande av dess faktiska natur.

Avstängning för viss tid är den allvarligaste påföljden för en elev enligt lagen. Enligt gällande bestämmelser är det möjligt att avstänga en elev för högst tre månader, om förseelsen är allvarlig eller om eleven fortsätter att störa undervisningen eller annars bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning. Det är således en sistahandsåtgärd för att ingripa i elevens osakliga uppförande. I praktiken är det möjligt att avstänga en elev till exempel när eleven upprepade gånger stör undervisningen, uppträder hotfullt eller våldsamt mot andra elever, lärare eller andra personer i skolan eller förstör skolans egendom. Det centrala syftet med påföljden är således att säkerställa andra elevers rätt till en

trygg studiemiljö, och det är i första hand en påföljd av karaktären säkerhetsåtgärd i anslutning till upprätthållandet av ordningen. Högsta domstolen har i sitt avgörande om disciplinstraff enligt fängelselagen ansett att upprätthållandet av ordningen är en omständighet som stöder uppfattningen att det inte är fråga om en påföljd som ska betraktas som ett straffrättsligt straff (HD 2012:46). Trots förfarandet i samband med avstängning för viss tid ska avstängningen med beaktande av dess faktiska natur och de nämnda omständigheterna som helhet betraktas som en disciplinär säkerhetsåtgärd och inte som en påföljd av straffkaraktär.

Eftersom påföljderna enligt denna lag enligt den nämnda bedömningen inte är av straffkaraktär, finns det inget behov av att i denna lag särskilt föreskriva om det disciplinära förfarandets förhållande till ett anhängigt åtal eller en domstols avgörande. Vid bedömningen har det inte heller framkommit några andra grunder för den gällande regleringen. Därför föreslås det att paragrafen upphävs. Genom att paragrafen upphävs förtydligas också rättsläget för att utbildningsanordnaren ska ha tillgång till alla de disciplinära åtgärder som föreskrivs i lagen och med vilka en trygg inlärningsmiljö säkerställs. Ett disciplinärt förfarande ska vara möjligt även om ett åtal är anhängigt eller en domstol har meddelat en brottmålsdom för samma gärning. Den föreslagna regleringen förtydligar också att ett straffrättsliga förfarande kan inledas även om en disciplinär påföljd enligt denna lag har påförts för gärningen.

36 h §. *Elevvård i samband med disciplinära åtgärder och tillrättavisning.* I paragrafen föreslås en terminologisk ändring så att termen *disciplinärt straff* ändras till *disciplinär åtgärd* i överensstämmelse med ändringen i 36 § 1 mom. Dessutom föreslås det att bestämmelsen preciseras så att tidsgränsen för förvägran av rätt att delta i undervisning preciseras i enlighet med det föreslagna 36 § 3 mom.

42 §. *Begäran om omprövning.* Det föreslås att hänvisningen till förvaltningslagen stryks. Dessutom föreslås det att paragrafens ordalydelse preciseras så att uttrycket *någon annanstans i lag* ändras till uttrycket *i denna lag*.

Det föreslås att 1 mom. 3 punkten ändras så att omprövning kan begäras av tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel enligt 31 § som ingår i särskilt stöd. Enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning ska i ett beslut om särskilt stöd fastställas elevens normala undervisningsgrupp, eventuella tolknings- och biträdestjänster samt övriga tjänster som avses i 31 § i lagen om grundläggande utbildning. Enligt 42 a § 1 mom. i den gällande lagen om grundläggande utbildning får ändring i ett ärende som gäller en förmån eller rättighet enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning sökas genom besvär i förvaltningsdomstol. Bland annat enligt nämnda 31 § har elever med funktionsnedsättning och andra elever som behöver särskilt stöd rätt att avgiftsfritt få de tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som är en förutsättning för att de ska kunna delta i undervisningen. I praktiken har frågan tolkats så att ett beslut om till exempel biträdestjänster överklagas i förvaltningsdomstol även om beslutet fattas i enlighet med 17 § i lagen om grundläggande utbildning i samband med beslut om särskilt stöd. Med tanke på individens rättsskydd är det inte motiverat att ändringssökandet i ett beslut om särskilt stöd fördelas mellan två besvärsmyndigheter. Den föreslagna ändringen förbättrar helhetsprövningen i samband med sökande av ändring i beslut om särskilt stöd. För att förtydliga rättsläget och förbättra individens rättsskydd föreslås det att en begäran om omprövning ska göras hos regionförvaltningsverket också i ett ärende enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning när beslut i ärendet har fattats i samband med ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning. Omprövning av ett beslut enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning som fattats i samband med andra beslut än beslut om särskilt stöd ska på motsvarande sätt som för närvarande begäras i förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i 42 a § i lagen om grundläggande utbildning.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. med en informativ hänvisning till förvaltningslagen.

42 a §. Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras till formen *Sökande av ändring i förvaltningsdomstol*. Det föreslås att bestämmelserna i 1 och 2 mom. om de beslut som kan överklagas hos en förvaltningsdomstol stryks. Enligt grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt bör sådana förteckningar inte tas in i lagen, eftersom sådana förteckningar som formulerats tillåtande kan fungera som ett slags indirekt förbud mot att söka ändring.

Lagen om rättegång i förvaltningsärenden är en allmän förvaltningslag, och enligt 6 § i den lagen får ett beslut genom vilket en myndighet har avgjort eller avvisat ett förvaltningsärende överklagas genom besvär. Det föreslås att paragrafen ändras så att det i den konstateras att ett beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning och andra beslut som meddelats med stöd av denna lag får överklagas genom besvär i förvaltningsdomstol. I paragrafen finns dessutom en informativ hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

42 b §. Tid för sökande av ändring. Paragrafen ändras så att hänvisningen till 42 a § 2 mom. stryks och hänvisningen korrigeras så att där hänvisas till besvär över ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning enligt 42 §. Samtidigt ändras ordalydelsen i paragrafen så att den blir tydligare. Ändringarna är av teknisk natur och påverkar inte rätten att söka ändring.

42 e §. Besvärstillstånd. Paragrafen upphävs som onödig. I stället för paragrafen tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden, enligt vars 107 § förvaltningsdomstolens beslut i förvaltningsprocessuella ärenden får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Lagen om rättegång i förvaltningsärenden är en allmän förvaltningslag som det inte finns något behov av att hänvisa till, om man inte avviker från den. Ändringen inverkar inte på elevernas rätt att söka ändring.

7.2 Lagen om yrkesutbildning

2 §. Syftet med yrkesinriktade examina och yrkesutbildning. I paragrafens 2 mom. föreslås på motsvarande sätt som i den föreslagna 3 a § i lagen om grundläggande utbildning en skyldighet att i första hand beakta barnets bästa vid planeringen, anordnandet och beslutsfattandet om utbildning. Eftersom en del av de studerande inom yrkesutbildningen är vuxna, konstateras det för tydlighetens skull i bestämmelsen att bestämmelsen förpliktar när en studerande som inte fyllt 18 år är föremål för planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildningen.

80 §. Rätt till en trygg studiemiljö. Till paragrafen fogas ett 6 mom. enligt vilket läroanstaltens lärare och rektor ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i läroanstalten eller under skolvägen och som kommit till dennas kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks för detta och för den studerande som utsatts för detta. Syftet med meddelandeskyldigheten är att förutom mobbning och trakasserier i läroanstalten även lyfta fram sådana fall av mobbning och trakasserier som sker under skolvägen, vilket främjar utredningen av helhetssituationen och effektiviserar samarbetet mellan hemmet och läroanstalten. Meddelandeskyldigheten innebär inte att läraren eller rektorn ska övervaka skolresor, utan skyldigheten gäller trakasserier, mobbning eller våld som läraren eller rektorn, till exempel på basis av vad den studerande berättar, får kännedom om. Läroanstaltens personal kan vid behov stödja vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för den studerande vid en helhetsbetonad utredning av ärendet och ingripande i det också i fråga om skolresor exempelvis genom åtgärder inom studerandevården i samarbete med vårdnadshavarna.

85 §. Disciplin. Det föreslås att det till 4 mom. fogas en bestämmelse att det för den studerande under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen som sådan studerandevård som avses i 99 § ska ordnas möjlighet till ett personligt samtal studerandevårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för den studerande utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen. Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som föreslås i 36 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Det är i tillämpliga delar fråga om motsvarande åtgärder som inom den grundläggande utbildningen. Till skillnad från största delen av eleverna inom den grundläggande utbildningen är de studerande inom yrkesutbildningen straffrättsligt ansvariga för gärningar eller försummelser som är straffbara. Detta ska beaktas vid bedömningen av stödåtgärder, om grunden för avstängningen har varit en gärning eller försummelse som ska anmälas till polisen.

88 §. Verkningarna av ett anhängigt åtal eller ett domstolsavgörande på ett disciplinärt förfarande. Den gällande paragrafen motsvarar 36 c § i lagen om grundläggande utbildning, som föreslås bli upphävd. I motiveringen till den gällande paragrafen har man inte bedömt hur disciplinära åtgärder enligt denna lag lämpar sig för tillämpningsområdet för *ne bis in idem*-regeln. Disciplinära åtgärder enligt 85 § i lagen om yrkesutbildning är en skriftlig varning, avstängning för viss tid från läroanstalten, förordnande att avlägsna sig, förvägrande av rätt att delta i undervisningen samt enligt 86 § i fråga om internatboenden skriftlig varning och uppsägning från internatboendet för viss tid. Tillämpningen av disciplinära åtgärder inom tillämpningsområdet för *ne bis in idem*-regeln ska bedömas på motsvarande sätt som i motiveringen till upphävandet av 36 c § i lagen om grundläggande utbildning. Skriftlig varning, förordnande att avlägsna sig och förvägrande av rätt till undervisning kan inte heller inom yrkesutbildningen betraktas som påföljder av straffkaraktär. Avstängning för viss tid från en läroanstalt skiljer sig från avstängning för viss tid på högst tre månader enligt lagen om grundläggande utbildning i och med att när det är fråga om yrkesutbildning kan andra än läropliktiga avstängas för högst ett år. I fråga om läropliktiga är det med stöd av de bestämmelser som trädde i kraft den 1 augusti 2021 möjligt att avstänga en läropliktig i högst tre månader. Påföljdens karaktär ska dock inte i fråga om andra än läropliktiga studerande bedömas utifrån tiden för avstängning på ett annat sätt än avstängning för viss tid enligt lagen om grundläggande utbildning. Det är i första hand fråga om en disciplinär säkerhetsåtgärd som hänför sig till upprätthållandet av ordningen. Också uppsägning från internatboendet kan anses vara jämförbar med en sådan åtgärd. Eftersom det i disciplinära åtgärder enligt lagen om yrkesutbildning inte är fråga om påföljder av straffkaraktär, föreslås det att paragrafen upphävs.

93 §. Förfarandet i ärenden som gäller indragning och återställande av studierätten och i disciplinärenden. I 1 mom. föreslås en begränsning av rektorns behörighet. Enligt gällande 85 § 2 mom. kan en studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år. En läropliktig enligt läropliktslagen kan dock avstängas för högst tre månader. Enligt förslaget ska rektorn inte ha möjlighet att besluta om avstängning för viss tid av en läropliktig som avses i läropliktslagen. Med detta avses avstängning från läroanstalten för viss tid. Rektorn ska således fortfarande ha möjlighet att besluta om uppsägning från internatboendet, om utbildningsanordnaren så beslutar. Beslut om avstängning för viss tid av en läropliktig som deltar i yrkesutbildning ska alltid fattas av ett kollegialt organ som utbildningsanordnaren har tillsatt. Det är inte motiverat att delegera beslutet om avstängning av en läropliktig för viss tid enbart till rektorn, eftersom avstängning för viss tid i betydande grad inverkar på fullgörandet av läroplikten och på hur fullgörandet av läroplikten tryggas under tiden för avstängning. Behandlingen av ärendet i ett kollegialt organ säkerställer att den läropliktiges rättssäkerhet tillgodoses och stöder fullgörandet av läroplikten. Bestämmelserna motsvarar det som i 36 a § 7 mom. i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om beslut om avstängning för viss tid när det gäller elever i grundläggande utbildning.

Efter den föreslagna ändringen ska det organ som ansvarar för socialvården enligt 24 § 2 mom. i barnskyddslagen alltid ha möjlighet att vara representerat, om det inte bedömer att närvaron är uppenbart onödig. En anordnare av yrkesutbildning kan med stöd av sitt tillstånd ordna utbildning vid flera separata verksamhetsställen, dvs. vid läroanstalter som är belägna inom olika kommuners område. Som ett sådant organ inom socialvården som avses i den sistnämnda bestämmelsen betraktas då det organ som svarar för socialvården i den kommun inom vars område läroanstalten är belägen.

I 4 mom. föreslås på motsvarande sätt som i den föreslagna ändringen i 36 a § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning att det införs att gärningens art samt den studerandes ålder och utvecklingsnivå ska beaktas när en disciplinär åtgärd övervägs. Eftersom det också inom yrkesutbildningen finns många studerande under 18 år, är det skäl att beakta den studerandes ålder vid prövningen. Dessutom föreslås det att termen *disciplinstraff* ändras till termen *disciplinär åtgärd* i 4 och 5 mom. Detta motsvarar den föreslagna ändringen av terminologin i 36 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

94 §. Studerandes skyldigheter. Det föreslås att 2 mom. ändras så att elevens skyldighet i fråga om uppträdande preciseras. Det föreslås att det till momentet fogas en bestämmelse om att en studerande inom yrkesutbildningen ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa. Skyldigheten att uppföra sig korrekt ska också tillämpas på utbildning som ordnas på en arbetsplats.

Propositionen utvidgar och preciserar skyldigheten i fråga om uppträdande enligt det gällande momentet. Bestämmelsen är enhetlig med 30 § i gymnasielagen och den ändring av den som föreslås i denna proposition samt med ändringen av 34 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Skyldigheterna enligt den föreslagna bestämmelsen kan preciseras i de ordningsstadgor som avses i 80 § 4 och 5 mom. i lagen om yrkesutbildning och som godkänts av utbildningsanordnaren.

7.3 Gymnasielagen

2 §. Gymnasieutbildningens syfte. Det föreslås att det till 2 mom. fogas en skyldighet att i första hand beakta barnets bästa vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning. Tillägget motsvarar den nya 3 a § som föreslås i lagen om grundläggande utbildning och det tillägg som föreslås i 2 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning. I bestämmelsen konstateras på motsvarande sätt som i den föreslagna lagen om yrkesutbildning att bestämmelsen förpliktar när en studerande under 18 år är föremål för planeringen och anordnandet av samt beslutsfattandet om utbildning.

30 §. Den studerandes skyldigheter. Det föreslås att 2 mom. i paragrafen preciseras. I det gällande momentet åläggs den studerande en skyldighet att undvika aktiviteter som kan äventyra säkerheten eller hälsan för andra studerande, läroanstaltsgemenskapen eller studiemiljön. Den studerande ska dock inte bara undvika sådana aktiviteter, utan det förutsätts att den studerande genom sin verksamhet inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.

40 §. Rätt till en trygg studiemiljö. Till paragrafen fogas ett 7 mom. enligt vilket läroanstaltens lärare och rektor ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i läroanstalten eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks för detta och för den studerande som utsatts för detta. Syftet med meddelandeskyldigheten är att förutom mobbning

och trakasserier i läroanstalten även lyfta fram sådana fall av mobbning och trakasserier som sker under skolvägen, vilket främjar utredningen av helhetsituationen och effektiviserar samarbetet mellan hemmet och läroanstalten. Läroanstaltens personal kan vid behov stödja vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för den studerande vid en helhetsbetonad utredning av ärendet och ingripande i det också i fråga om skolresor exempelvis genom åtgärder inom studerandevården i samarbete med vårdnadshavarna.

41 §. Disciplin. Det föreslås att termen *disciplinärt straff* ändras till termen *disciplinär åtgärd* i 1 mom. Detta motsvarar den ändring som föreslås i denna proposition i fråga om terminologin i lagen om grundläggande utbildning och lagen om yrkesutbildning. I 3 mom. föreslås ett tillägg om att det för den studerande under den tid han eller hon förvägrats att delta i undervisningen som sådan studerandevård som avses i 32 § ska ordnas möjlighet till ett personligt samtal med studerandevårdens psykolog eller kurator samt sådant annat stöd som den studerande behöver under den tid den studerande förvägrats att delta i undervisningen och när denne återvänder till undervisningen. Dessutom ska det för den studerande utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen. Bestämmelsen motsvarar det tillägg som föreslås i 36 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning och i 85 § 4 mom. i lagen om yrkesutbildning. Liksom inom yrkesutbildningen är de studerande i gymnasieutbildningen till sin ålder straffrättsligt ansvariga för gärningar eller försummelser som är straffbara. Detta ska beaktas vid bedömningen av stödåtgärder, om grunden för att undervisning förvägras har varit en gärning eller försummelse som ska anmälas till polisen.

Det föreslås att 4 mom. upphävs. Enligt det gällande momentet kan en studerande som är föremål för rannsakan med anledning av brott avstängas från studierna, om detta är motiverat med hänsyn till det brott som den studerande misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta. Den gällande bestämmelsen ska anses stå i strid med den oskuldspresumtion som ingår i garantierna för en rättvis rättegång i 21 § i grundlagen och som tryggs i artikel 6.2 i Europeiska människorättskonventionen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte heller i lagen om yrkesutbildning.

42 §. Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av disciplinära straff. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras till formen *Förfarande i disciplinärenden och verkställighet av disciplinära åtgärder*. Det föreslås att termen *disciplinStraff* ändras till termen *disciplinär åtgärd* i 1 mom. Ändringarna motsvarar den ändring i terminologin som föreslås i 41 §. Till momentet fogas dessutom på motsvarande sätt som i 36 a § i lagen om grundläggande utbildning och 93 § 4 mom. i lagen om yrkesutbildning att gärningens art samt den studerandes ålder och utvecklingsnivå ska beaktas när en disciplinär åtgärd övervägs.

Det föreslås att 4 mom. ändras så att omnämmandet av beslut om avstängning från studierna stryks. I propositionen föreslås det att 41 § 4 mom. om avstängning från studierna upphävs och då finns det inget behov av att föreskriva om beslutsfattandet i frågan. Dessutom föreslås det att det till momentet fogas en bestämmelse om att rektorn inte kan ges behörighet att besluta om avstängning från läroanstalten för viss tid av en läropliktig som avses i läropliktslagen. Detta motsvarar innehållsmässigt den ändring som föreslås i 93 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning.

44 §. Verkningsarna av ett anhängigt åtal eller ett domstolsbeslut på ett disciplinärt förfarande. Den gällande paragrafen motsvarar 36 c § i lagen om grundläggande utbildning och 88 § i lagen om yrkesutbildning, vilka föreslås bli upphävda i denna proposition. I motiveringen till den gällande paragrafen har man inte bedömt hur disciplinära åtgärder enligt gymnasielagen lämpar sig för tillämpningsområdet för *ne bis in idem*-regeln. Disciplinära åtgärder enligt 41 § i gymnasielagen som kan åläggas en studerande är skriftlig varning, avstängning för viss tid från läro-

anstalten eller elevhemmet, förordnande att avlägsna sig samt förvägran av rätt att delta i undervisningen. Tillämpningen av disciplinära åtgärder inom tillämpningsområdet för *ne bis in idem*-regeln ska bedömas på motsvarande sätt som konstateras i motiveringen till upphävandet av 36 c § i lagen om grundläggande utbildning. Skriftlig varning, förordnande att avlägsna sig och förvägran av rätt att delta i undervisning kan således inte betraktas som påföljder av straffkaraktär. Bestämmelserna i gymnasielagen om avstängning för viss tid motsvarar bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning. Avstängning för viss tid är inte heller en påföljd av straffkaraktär. Eftersom de disciplinära åtgärderna enligt gymnasielagen inte är påföljder av straffkaraktär, föreslås det att paragrafen upphävs.

50 §. Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras till formen *Sökande av ändring i förvaltningsdomstol*. Det föreslås att förteckningen i paragrafen över de beslut som kan överklagas i förvaltningsdomstol stryks. Enligt grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt bör sådana förteckningar inte tas in i lagen, eftersom sådana förteckningar som formulerats tillåtande kan fungera som ett slags indirekt förbud mot att söka ändring. Lagen om rättegång i förvaltningsärenden är en allmän förvaltningslag, och enligt 6 § i den lagen får ett beslut genom vilket en myndighet har avgjort eller avvisat ett förvaltningsärende överklagas genom besvär. Det föreslås att paragrafen ändras så att det i den konstateras att ett beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning och andra beslut som meddelats med stöd av denna lag får överklagas genom besvär i förvaltningsdomstol. I paragrafen finns dessutom en informativ hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

51 §. Tid för sökande av ändring. Paragrafen ändras så att hänvisningen till 50 § 2 mom. stryks och hänvisningen korrigeras så att där hänvisas till besvär i ett ärende enligt 49 §. Dessutom stryks omnämmandet av besvär över beslut om avstängning från utbildning för den tid som en brottsutredning pågår. I propositionen föreslås det att 41 § 4 mom. om avstängning från studierna upphävs och då är det inte möjligt att fatta beslut om detta. Samtidigt ändras ordalydelsen i paragrafen så att den blir tydligare. Ändringarna är av teknisk natur och påverkar inte de studerandes rätt att söka ändring.

52 §. Besvärstillstånd. Paragrafen upphävs som onödig. I stället för paragrafen tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden, enligt vars 107 § förvaltningsdomstolens beslut i förvaltningsprocessuella ärenden får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Lagen om rättegång i förvaltningsärenden är en allmän förvaltningslag som det inte finns något behov av att hänvisa till, om man inte avviker från den. Ändringen inverkar inte på de studerandes rätt att söka ändring.

54 §. Besvärsförbud. I 1 mom. stryks omnämmandet av beslut om avstängande från studierna. Det föreslås att 41 § 4 mom. om avstängande från studierna upphävs, vilket innebär att det inte längre ska nämnas i de beslut som räknas upp i detta moment.

7.4 Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

2 §. Utbildningens mål. I paragrafen föreslås på motsvarande sätt som i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning en skyldighet att i första hand beakta barnets bästa vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning. Eftersom en del av de studerande inom yrkesutbildningen är vuxna, konstateras det för tydlighetens skull i bestämmelsen att bestämmelsen förpliktar när en studerande som inte fyllt 18 år är föremål för planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildningen. Beaktandet av barnets bästa ska bedömas på motsvarande sätt som det föreslås i motiveringen till 3 a § i lagen om grundläggande utbildning.

20 §. *Den studerandes skyldigheter.* Det föreslås att 2 mom. ändras så att elevens skyldighet i fråga om uppträdande preciseras. Det föreslås att det till momentet fogas en bestämmelse om att en studerande inom utbildning som handleder för yrkesutbildning ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstalts-gemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.

Propositionen utvidgar och preciserar skyldigheten i fråga om uppträdande enligt det gällande momentet. Bestämmelsen är enhetlig med 30 § i gymnasielagen (714/2018) och den ändring av den som föreslås i denna proposition och med den föreslagna ändringen av 34 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning och av 94 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning.

26 §. *Tillämpning av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att det till momentet fogas en bestämmelse om förvägrande av rätt att delta i undervisning. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska lagen om yrkesutbildning tillämpas på förvägrande av rätt att delta i undervisning. Bestämmelser om förvägrande av rätt att delta i undervisning finns i 85 § 4 mom. i lagen om yrkesutbildning. Enligt den bestämmelsen kan en studerande förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar. Efter den föreslagna ändringen, oberoende av i samband med vilken utbildningsform tillståndet för handledande utbildning beviljas, kan rätten att delta i undervisningen förvägras för högst tre arbetsdagar. Enligt den gällande lagen kan maximitiden för förvägrande variera beroende av den utbildningsform i samband med vilken utbildning som handleder för examensutbildning ordnas, eftersom rätten att delta i undervisning enligt lagen om grundläggande utbildning i enlighet med förslaget kan förvägras för högst den återstående arbetsdagen samt följande arbetsdag, men enligt gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning för högst tre arbetsdagar. Det är dock inte motiverat att rätten att delta i undervisning varierar i samma utbildning beroende av i samband med vilken utbildningsform den handledande utbildningen ordnas. Det föreslås att rätten att förvägra undervisning förenhetligas till tre arbetsdagar som det föreskrivs i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning, eftersom den utbildning som handleder för examensutbildning liksom dessa utbildningsformer är utbildning efter den grundläggande utbildningen och de studerande inom den handledande utbildningen till sin ålder motsvarar de studerande inom dessa utbildningsformer.

8 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022.

9 Verkställighet och uppföljning

Verkställandet av de föreslagna lagarna stöds genom informationsstyrning våren 2022.

Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen utarbetar anvisningar för utbildningsanordnarna om hur bestämmelsen ska tillämpas i praktiken före ingången av läsåret 2022—2023.

Undervisnings- och kulturministeriet ordnar våren 2022 utbildning i anslutning till lagändringarna.

Utbildningsstyrelsen uppdaterar de riksomfattande grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, de riksomfattande grunderna för gymnasiets läroplan samt grunderna för den utbildning som handleder för examensutbildning så att de motsvarar lagstiftningen.

10 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till statens kompletterande budgetproposition för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

Kostnadseffekten av att utarbeta en plan under tiden för förvägran av undervisning är 350 000 euro per år. De föreslagna ändringarna har inte några krav för tilläggsanslag i statsbudgetens helhet. För finansieringen av reformen gällande förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen kommer de nödvändiga överföringarna att göras från undervisnings- och kulturministeriets moment 29.10.20 till moment 28.90.30 som gäller statsandelen för kommunal basservice. De nödvändiga justeringarna av budgeten kommer att göras i samband med kompletterande propositionen för året 2022 så, att 5/12 av anslagen, dvs ca. 146 000 euro, överförs, eftersom reformen träder i kraft i augusti. Från och med 2023 kommer anslaget att överföras som en del av planen för de offentliga finanserna. Då det gäller andra stadiet framförs inga tilläggsanslag eller interna överföringar, eftersom förändringens inverkan på anordnaren anses vara liten.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De grundläggande rättigheter som är centrala med tanke på den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen, yrkesutbildningen och den utbildning som handleder för examensutbildning är de kulturella rättigheterna enligt 16 § i grundlagen. Läropliktslagen (1214/2020) trädde i kraft den 1 augusti 2021. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande slagit fast att de utbildningar där en elev fullgör sin läroplikt med tanke på de grundläggande rättigheterna omfattas av 16 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 43/2020 rd, s. 3), dvs. av den grundläggande rättigheten att få avgiftsfri grundläggande utbildning. Vid bedömningen av de föreslagna bestämmelserna bör man därför identifiera att läroplikten i fortsättningen kan fullgöras bland annat inom gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen. Alla som deltar i de nämnda utbildningarna omfattas dock inte av läroplikten, varför förslagen därmed ska bedömas utifrån 16 § 2 mom. i grundlagen. Viktiga grundläggande fri- och rättigheter med tanke på den föreslagna lagstiftningen är också den rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet som garanteras alla i 7 § 1 mom. i grundlagen.

Den föreslagna regleringen kan som grundrättighetsbejakande i princip betraktas som godtagbar med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. De föreslagna bestämmelserna preciserar huvudsakligen de gällande lagarna. De gällande lagarna har stiftats i vanlig lagstiftningsordning med riksdagens grundlagsutskotts medverkan (GrUU 35/2013 rd). Vid behandlingen av regeringens proposition om reformen av yrkesutbildningen ansåg grundlagsutskottet (GrUU 22/2017 rd) att lagförslagets bestämmelser om säkerheten i studiemiljön huvudsakligen motsvarade den gällande lagstiftningen (GrUU 60/2010 rd, s. 5/I-II). De föreslagna ändringarna i lagarna är i huvudsak preciserande. Också bestämmelserna om sökande av ändring i yrkesutbildningen (1048/2020) har föreskrivits som ändringar av teknisk natur som grundlagsutskottet inte har tagit ställning till. Motsvarande ändringar föreslås i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen. Bestämmelserna om ändringssökande bedöms i förhållande till kravet på rättsskydd i 21 § i grundlagen.

Den närmare bedömningen ur grundlagssynvinkel fokuserar på förvägran av rätten att delta i undervisning och avstängning. Upphävandet av förbudet mot dubbel straffbarhet i undervisningsväsendets författningar bedöms i förhållande till grundlagen.

Förvägrande av rätten att delta i undervisning

Tiden för förvägrande av undervisning enligt lagen om grundläggande utbildning utvidgas enligt förslaget till att utöver den återstående skoldagen också omfatta följande dag. En motivering till att förlänga tiden för förvägran av undervisning är att göra det möjligt att planera elevens återgång till undervisningen och erbjuda eleven elevvårdstjänster samt att stödja en trygg återgång till undervisningen. Enligt gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning kan en studerande förvägras att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar. Det föreslås inga ändringar i detta. Med tanke på åldern på de elever som omfattas av den grundläggande utbildningen är det motiverat att förvägrandet av undervisning är kortare än vid läroanstalter på andra stadiet. Målet är att skapa en metod i den grundläggande utbildningen för att bättre kunna säkerställa arbetsron och en trygg studiemiljö för de övriga eleverna och skolans personal.

Det föreslås att bestämmelserna om den grundläggande utbildningen och andra stadiet preciseras så att eleven ska ges möjlighet till att personligen diskutera med elevvårdens psykolog eller kurator under den tid som undervisning förvägras och när denne återvänder till undervisningen samt till annat stöd som eleven behöver för att kunna delta i undervisningen när denne återvänder. Under den tid undervisningen förvägras ska det göras upp en plan för eleven där de praktiska åtgärder fastställs genom vilka man stöder elevens trygga och kontrollerade återgång till undervisningen. Eftersom ett förvägrande ofta föregås av sådant störande beteende som det inte har varit möjligt att ingripa i med lindrigare metoder, krävs det ofta praktiska förändringar och omorganiseringar för att undervisningen ska kunna ordnas på ett säkert sätt. Genom de praktiska stödåtgärder som skrivs in i planen tryggas säkerheten för den elev som återgår till undervisningen, andra elever samt personer som arbetar i skolan eller i något annat undervisningsutrymme och stöds en kontrollerad återgång till skolarbetet. Den föreslagna regleringen säkerställer för sin del en trygg inlärningsmiljö och hälsa.

De grundläggande fri- och rättigheterna har inte rent allmänt ansetts vara ovillkorliga så att de inte under några förhållanden eller i någon utsträckning får begränsas (RP 309/1993 rd, s. 31). I den föreslagna regleringen är det fråga om en situation där en grundläggande fri- eller rättighet begränsas. Eftersom rätten att delta i undervisningen i praktiken förhindras vid förvägran av undervisning, ska den föreslagna regleringen bedömas utifrån förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Den föreslagna regleringen hör till det område för lagstiftningen, vilket uppfyller skyldigheten enligt 80 § 1 mom. i grundlagen att genom lag utfärda bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Bestämmelsen om förvägrande av rätt att delta i undervisningen har stiftats i vanlig lagstiftningsordning med riksdagens grundlagsutskotts medverkan. Till denna del kan begränsningen av de grundläggande fri- och rättigheterna anses vara tillräckligt noggrant avgränsad och exakt, eftersom den föreslagna ändringen endast gäller längden för förvägran av undervisning. Längden på förvägrandet har skrivits in noggrant avgränsad i lagen, och till denna del finns det inget rum för tolkning.

Ett av målen med propositionsutkastet är att främja elevernas, de studerandes och personalens rätt till en trygg arbets- och studiemiljö vid läroanstalterna. Avgiftsfri grundläggande utbildning kan också anses innebära rätt till störningsfria studier, vilket förutsätter att man ingriper i störande beteende. Ofta beror förvägrandet på sådant störande beteende som man inte har kunnat ingripa i med andra metoder, till exempel våldsamt eller hotfullt beteende. Det är således fråga om en sistahandsåtgärd. Förslaget stöder rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning enligt 16 § 1 mom. i grundlagen. Rätten till grundläggande utbildning får endast begränsas i rätt proportion avvägt mot skyddet av liv och hälsa. Främjandet av liv och hälsa kan anses vara sådana primära grundläggande rättigheter som också garanterar att andra grundläggande fri- och rättigheter, såsom de kulturella rättigheterna, faktiskt tillgodoses (GrUB 14/2020 rd och GrUU

12/2015 rd). Propositionen har således ett väsentligt samband med den rätt till liv, personlig frihet, integritet och trygghet som garanteras alla i 7 § 1 mom. i grundlagen samt med 6 § 3 mom. i grundlagen, enligt vilket barn ska bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva.

Genom en förlängning av tiden för förvägrande av undervisning skapas en möjlighet att planera elevens trygga återgång till undervisningen och erbjuda eleven elevvårdstjänster. Den föreslagna ändringen kan anses förbättra nuläget och vara godtagbar med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. I ett ärende som gäller förvägrande kan ändring sökas i förvaltningsdomstol med stöd av lagarna om grundläggande utbildning och om utbildning på andra stadiet. Den föreslagna ändringen i bestämmelserna om ändringssökande kan anses förbättra rättssäkerheten i ett ärende, eftersom den förteckning över överklagbara ärenden som inskränker rätten att söka ändring slopas. Med beaktande av vad som anförts ovan stöder förslaget de grundläggande fri- och rättigheterna och strider således inte mot Finlands internationella förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter.

I avsnitt 4.2.2 presenteras forskningsresultat som visar att vissa barn i genomsnitt löper större risk att bli mobbade. Många upplever till exempel diskriminerande mobbning. Med diskriminerande mobbning avses mobbning på grund av den mobbades utseende, kön, sexuella läggning, hudfärg eller språk, funktionsnedsättning, familj eller religion. Jämlikhetsbestämmelsen i 6 § i grundlagen och konventionen om barnets rättigheter samt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förpliktar i synnerhet att se till att barn och unga som fullgör sin läroplikt faktiskt behandlas lika. Den föreslagna regleringen stöder målen i flera konventioner om de mänskliga rättigheterna. Detta ligger också i linje med artiklarna 7, 11 och 24 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Enligt artikel 7 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder som behövs för att säkerställa att barn med funktionsnedsättning fullt åtnjuter alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på lika villkor som andra barn. Detta gäller även rätten till utbildning enligt artikel 24. I artikeln konstateras det att konventionsstaterna erkänner rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning. Enligt artikel 29 i FN:s konvention om barnets rättigheter ska barnets utbildning bland annat syfta till att förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämställdhet mellan könen och vänskap mellan alla folk, etniska, nationella och religiösa grupper samt personer som hör till urbefolkningar. Med tanke på detta mål bör nationell lagstiftning införas som förebygger mobbning och våld i skolor och läroanstalter.

Avstängning och avhållande från studier

I 16 § i grundlagen föreskrivs det om kulturella rättigheter. Enligt 1 mom. i den paragrafen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. I samma moment konstateras också att bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag. Enligt paragrafens 2 mom. ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. I läropliktsutbildningar innebär avstängning från undervisningen att den grundläggande rättigheten enligt 16 § 1 mom. i grundlagen begränsas i någon mån. Därför föreslås det till exempel en precisering av rektorns behörighet i ärenden som gäller avstängning för viss tid. Det föreslås att det till lagen om yrkesutbildning fogas en begränsning av rektorns behörighet. I fråga om läropliktiga ska beslut om avstängning av läropliktiga för viss tid alltid fattas av ett kollegialt organ som utbildningsanordnaren har tillsatt. Beslut om avstängning av en läropliktig för viss tid ska i fortsättningen inte kunna delegeras till rektorn ensam, eftersom en avstängning för viss tid i betydande grad påverkar fullgörandet av läroplik-

ten och rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning enligt 16 § 1 mom. i grundlagen. Behandlingen av ett ärende i ett kollegialt organ säkerställer att den läropliktiges rättsskydd enligt 21 § i grundlagen tillgodoses. Till denna del kan den föreslagna regleringen anses överensstämma med grundlagen.

Med beaktande av det som sagts ovan kan man dra slutsatsen att det med fog ställs högre villkor för att en elev ska förvägras rätt till undervisning eller avstängas i läropliktsutbildningar. Ett exempel på detta är 8 § i läropliktslagen finns bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för förlust av studierätt för viss tid. Bestämmelserna gäller sådan läropliktsutbildning efter den grundläggande utbildningen som avses i 4 § i läropliktslagen. För en läropliktig som har avstängts för viss tid eller vars studierätt har dragits in ska det utarbetas en plan för fullgörandet av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid eller indragningen av studierätten. En motsvarande bestämmelse föreslås också bli fogad till lagen om grundläggande utbildning, enligt vilken eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har möjlighet att delta i utarbetandet av en individuell plan som grundar sig på läroplanen för eleven.

Möjligheten enligt de gällande bestämmelserna i gymnasielagen att avstänga en studerande som misstänks för brott från studierna för den tid förundersökningen och åtalet pågår för högst ett år åt gången är problematisk med tanke på den gällande lagstiftningen. Motsvarande bestämmelser finns till exempel inte i lagen om yrkesutbildning. Ställningen för studerande på andra stadiet är till denna del ojämlig. Det är inte fråga om en sådan gärning till exempel vid en läroanstalt under utbildningstiden som den studerande också annars kan avstängas för högst ett år. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 60/2010 rd, s. 5) ansett att lagstiftningen är problematisk med tanke på den oskuldspresumtion som hör till garantierna för en rättvis rättegång i 21 § i grundlagen och som tryggas i artikel 6.2 i Europeiska människorättskonventionen. Kulturutskottet har betonat att frågan är exceptionell (KuUB 14/2010 rd, s. 6). Detta kan vara fallet i synnerhet när det inte är fråga om en sådan gärning som inträffat närmast i en läroanstalt för vilken en studerande även annars kan avstängas för högst ett år även med stöd av de övriga bestämmelserna i de nämnda paragraferna. Därför föreslås det att bestämmelserna om indragning av studierätten på grund av brottsmisstanke upphävs.

Förbud mot dubbel straffbarhet

Det centrala syftet med den föreslagna regleringen är att förtydliga tillämpningen av det förbud mot dubbel straffbarhet (*ne bis in idem*) som förutsätts i grundlagen och i internationella fördrag som är bindande för Finland på disciplinbestämmelserna inom undervisningsväsendet. I propositionen föreslås det att paragraferna i lagen om grundläggande utbildning, lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen, där det föreskrivs om förhållandet mellan disciplinära förfaranden enligt nämnda lagar och ett anhängigt åtal och domstolens avgörande, upphävs. Eftersom det utifrån den bedömning som gjorts i propositionen i fråga om de påföljder som avses i lagarna i princip inte är fråga om påföljder av straffkaraktär, finns det inte något behov av bestämmelser om påföljdernas förhållande till det straffrättsliga förfarandet. Bestämmelsernas förhållande till det straffrättsliga förfarandet bedöms närmare i specialmotiveringen i avsnitt 7.1 och avsnitt 2.1.5 i denna regeringsproposition. Grundlagsutskottet har tagit ställning till behovet av reglering genom att i fråga om bestämmelserna om påföljdsavgift konstatera att det inte är nödvändigt att eftersträva fullständigt vattentäta bestämmelser för att kunna iakttä *ne bis in idem*-regeln (GrUU 9/2012 rd). En sådan ambition kan resultera i onödigt detaljerade bestämmelser.

Sökande av ändring

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt

att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag. Enligt grundlagsutskottet är det möjligt att i lag föreskriva om sådana begränsningar av rätten att söka ändring som är godtagbara med tanke på grundlagen genom specifika förbud mot överklagande (se till exempel GrUU 70/2002 rd, GrUU 20/2005 s. 7, GrUU 28/2018 rd, s. 2—3, GrUU 15/2012 rd, s. 3/II, GrUU 20/2005 rd, s. 7 och GrUU 21/2006 rd, s. 6). Utskottet har förutsatt att rätten att söka ändring därför bör anges som en allmän rätt (GrUU 28/2018 rd, s. 3). Det föreslås att de ändringar som grundlagsutskottets tolkningspraxis förutsätter görs i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen. Den föreslagna regleringen kan till denna del anses överensstämma med grundlagen.

Det föreslås att bestämmelsen om begäran om omprövning i 42 § i lagen om grundläggande utbildning ändras så att omprövning kan begäras i fråga om de tjänster enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning som bestäms i beslutet om särskilt stöd. Enligt 42 a § 1 mom. i den gällande lagen om grundläggande utbildning får ändring i ett ärende som gäller en förmån eller rättighet enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning sökas genom besvär i förvaltningsdomstol. I praktiken har frågan tolkats så att ett beslut om till exempel biträdestjänster överklagas i förvaltningsdomstol även om beslutet fattas i enlighet med 17 § i lagen om grundläggande utbildning i samband med beslut om särskilt stöd. Med tanke på individens rättsskydd är det inte motiverat att ändringsökandet i ett beslut om särskilt stöd fördelas mellan två besvärsmyndigheter.

Europeiska människorättskonventionen ålägger skyldigheter att utveckla rättsskyddssystemet. Enligt artikel 13 i Europakonventionen ska var och en, vars i konventionen angivna fri- och rättigheter kränkts, ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet och detta även om kränkningen har utförts av någon i offentlig ställning. Som ett effektivt rättsmedel kan också betraktas ett enkelt förfarande. Den föreslagna ändringen förbättrar helhetsprövningen i samband med sökande av ändring i anknytning till särskilt stöd och individens rättsskydd. Den föreslagna regleringen kan till denna del anses överensstämma med grundlagen och Europeiska människorättskonventionen.

Lagstiftningsordning

Grundlagen uttrycker alltid huvudregeln, det vill säga kärnan i fri- eller rättigheten, som inte kan försvagas med stöd av ett regleringsförbehåll (RP 309/1993 rd, s. 5—6). Det kan inte genom vanlig lag föreskrivas om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet. Rätten att få grundläggande utbildning är tryggad som en grundläggande rättighet, och förslaget ingriper inte i kärnan för denna rättighet. Med stöd av vad som anförts ovan kan de föreslagna lagarna behandlas och stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom kärnan i den grundläggande rättigheten kvarstår orörd, kan propositionen anses överensstämma också med de internationella människorättsförpliktelser som är bindande för Finland.

Enligt 120 § i grundlagen har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som särskilt bestäms i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Den föreslagna regleringen gäller inte dem som bor på Åland, eftersom landskapet Åland enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen för Åland har lagstiftningsbehörighet bland annat i fråga om undervisning och läroavtal.

De viktigaste grundlagsrättsliga frågorna hänför sig till förslagen om upphävande av förbudet mot dubbel straffbarhet och om förvägrande av undervisning i grundläggande utbildning.

RP 127/2021 rd

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.
Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i frågan.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 36 c och 42 e §, sådana de lyder, 36 c § i lag 477/2003 och 42 e § i lag 959/2015,
ändras 5 § 1 mom., 29 § 7 mom., 35 § 2 mom., 36 § 1 och 3 mom., 36 a § 1 och 2 mom., 36 h §, det inledande stycket i 42 § och 42 § 3 punkten samt 42 a och 42 b §,
av dem 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1216/2020, 29 § 7 mom. och 36 h § sådana de lyder i lag 1267/2013, 36 § 1 och 3 mom. samt 36 a § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 477/2003, det inledande stycket i 42 § och 42 § 3 punkten samt 42 b § sådana de lyder i lag 959/2015 och 42 a § sådana de lyder i lag 831/2019, samt
fogas till lagen en ny 3 a § och till 42 §, sådana de lyder i lagarna 959/2015 och 1216/2020, ett nytt 2 mom. som följer:

1 kap.

Tillämpningsområde och mål

3 a §

Barnets bästa

Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om grundläggande utbildning ska barnets bästa i första hand beaktas.

5 §

Annan utbildning och verksamhet

Kommunen kan ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och, i den omfattning kommunen beslutar, flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7—9. Kommunen beslutar om ordnande av grundläggande utbildning för vuxna.

29 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Skolans lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som misstänks för detta och för den elev som utsatts för detta.

35 §

Elevens skyldigheter

En elev ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. En elev ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att eleven inte äventyrar andra elevers, skolkamrats eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.

36 §

Disciplin

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning eller en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om en elev fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning, kan eleven avstängas för högst tre månader. Skriftlig varning och avstängning för viss tid är disciplinära åtgärder.

En elev kan förvägras rätt att delta i undervisningen högst för den återstående arbetsdagen och följande arbetsdag, om det föreligger en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande. Under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan elevvård som avses i 36 h § för eleven ordnas möjlighet till ett personligt samtal med elevvårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för eleven ordnas sådant annat stöd som eleven behöver under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen och när eleven återvänder till undervisningen. För eleven utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen.

36 a §

Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av avstängning

Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Utbildningsanordnaren ska när den överväger disciplinära åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut fattas om en disciplinär åtgärd ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 36 § ska elevens vårdnadshavare underrättas och om att eleven förvägras undervisning ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 § ska registreras.

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som elevens årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen genomförs och inlärningen följs enligt denna plan. Eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ska ges tillfälle att delta i utarbetandet av en sådan individuell plan som grundar sig på läroplanen och som avses i detta moment.

36 h §

Elevvård i samband med disciplinära åtgärder och tillrättavisning

Utbildningsanordnaren ska se till, att behövlig elevvård ordnas för en elev som är föremål för en sådan disciplinär åtgärd som avses i 36 § 1 mom. eller som har förvägrats rätt att delta i undervisningen med stöd av 36 § 2 eller 3 mom. för resten av arbetsdagen och högst nästkommande arbetsdag. Eleven får inte lämnas utan tillsyn under verkställigheten av de åtgärder som avses i 36 § 2 och 3 mom.

42 §

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket, om beslutet gäller

3) ordnande av särskilt stöd enligt 17 § och tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel enligt 31 § som ingår i särskilt stöd,

Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

42 a §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstol

Beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning och andra beslut som meddelats med stöd av denna lag får överklagas genom besvär i förvaltningsdomstol. Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

42 b §

Tid för sökande av ändring

Begäran om omprövning hos regionförvaltningsverket i ett ärende som avses i 42 §, besvär i förvaltningsdomstol över ett beslut med anledning av en begäran om omprövning som avses i 42 § och besvär över ett beslut som gäller en skriftlig varning till en elev samt avstängning för viss tid ska anföras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Ärenden som avses i denna paragraf ska behandlas skyndsamt.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 88 §,
ändras 2 § 2 mom., 85 § 4 mom., 93 § 1, 4 och 5 mom. samt 94 § 2 mom., samt
fogas till 80 § ett nytt 6 mom. som följer:

2 §

Syftet med yrkesinriktade examina och yrkesutbildning

Målet för den utbildning som avses i denna lag är dessutom att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver med tanke på förutsättningarna för fortsatta studier, yrkesutveckling, fritidsintressen och en mångsidig personlighetsutveckling. Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning för studerande som inte fyllt 18 år ska barnets bästa i första hand beaktas.

80 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Läroanstaltens lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i läroanstalten eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks för detta och för den studerande som utsatts för detta.

85 §

Disciplin

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av den studerandes våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande. Under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan studerandevård som avses i 99 § för den studerande ordnas möjlighet till ett personligt samtal med studerandevårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för den studerande ordnas sådant annat stöd som den studerande behöver under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen och när denne återvänder till undervisningen. För den studerande utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen.

93 §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning och återställande av studierätten och i disciplinärenden

Beslut om skriftlig varning till en studerande fattas av rektorn. Beslut om indragning och återställande av studierätten, avstängning för viss tid, uppsägning från internatboende och avhållande från studierna fattas av ett av utbildningsanordnaren tillsatt kollegialt organ. Efter beslut av utbildningsanordnaren får rektorn bestämma att en studerande för högst tre månader ska avstängas eller sägas upp från internatboendet. Rektorn får dock inte besluta om avstängning för viss tid av en i läropliktslagen avsedd läropliktig.

Innan en studerande avstängs från läroanstalten, sägs upp från internatboendet eller ges en skriftlig varning ska den handling eller försummelse som är orsaken till den disciplinära åtgärden specificeras, behövlig utredning inhämtas och den studerande ges tillfälle att bli hörd. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller sägs upp från internatboendet ska också den studerandes vårdnadshavare höras. Den studerandes vårdnadshavare ska underrättas om andra åtgärder enligt 85 §. När en disciplinär åtgärd övervägs ska gärningens art samt den studerandes ålder och utvecklingsnivå beaktas.

Beträffande disciplinära åtgärder, indragning av studierätten och avhållande från studierna ska ett skriftligt beslut meddelas, och åtgärder enligt 85 § 3 och 4 mom. ska registreras.

94 §

Studerandes skyldigheter

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den studerande ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gymnasielagen (714/2018) 41 § 4 mom. samt 44 och 52 §,
ändras 2 § 2 mom., 30 § 2 mom., 41 § 1 och 3 mom., rubriken för 42 § och 42 § 1 och 4
mom., 50 och 51 § samt 54 § 1 mom.,
av dem 41 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1217/2020, samt
fogas till 40 § ett nytt 7 mom. som följer:

2 §

Gymnasieutbildningens syfte

Syftet med gymnasieutbildningen är att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och aktiva samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper, färdigheter och beredskaper som de behöver i arbetslivet, för fritidsintressen och för en allsidig personlighetsutveckling. Därtill är syftet med utbildningen att ge de studerande beredskap för livslångt lärande och för att utveckla sig själva kontinuerligt. Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning för studerande som inte fyllt 18 år ska barnets bästa i första hand beaktas.

30 §

Den studerandes skyldigheter

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den studerande ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa. Bestämmelser om disciplin finns i 7 kap.

40 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Läroanstaltens lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i läroanstalten eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks för detta och för den studerande som utsatts för detta.

41 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, dock högst ett år, samt sägas upp från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. De ovan angivna åtgärderna är disciplinära åtgärder. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av den studerandes våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras oskäligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande. Under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan studerandevård som avses i 32 § för den studerande ordnas möjlighet till ett personligt samtal med studerandevårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för den studerande ordnas sådant annat stöd som den studerande behöver under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen och när denne återvänder till undervisningen. För den studerande utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen.

42 §

Förfarande i disciplinärenden och verkställighet av disciplinära åtgärder

Innan ett beslut enligt 41 § 1 eller 4 mom. fattas ska den handling eller försummelse, eller det misstänkta brott eller den omständighet som hänför sig till detta och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. Utbildningsanordnaren ska när den överväger disciplinära åtgärder beakta gärningens art samt den studerandes ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut om en disciplinär åtgärd fattas ska den studerandes vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 41 § ska den studerandes vårdnadshavare underrättas och om att den studerande förvägras undervisning ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där läroanstalten är belägen underrättas vid behov. Beträffande åtgärder enligt 41 § 1 och 4 mom. ska ett beslut meddelas och åtgärder enligt 41 § 2 och 3 mom. ska registreras.

Beslut om avstängning från läroanstalten, uppsägning från elevhemmet och tilldelande av en skriftlig varning fattas av ett behörigt kollegialt organ hos utbildningsanordnaren eller, i enlighet med utbildningsanordnarens beslut, av rektorn. Rektorn kan ges behörighet att besluta om avstängning från läroanstalten eller uppsägning från elevhemmet för en tid av högst tre månader. Rektorn kan dock inte ges behörighet att besluta om avstängning från läroanstalten för viss tid av en läropliktig som avses i läropliktslagen.

RP 127/2021 rd

50 §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstol

Beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning och andra beslut som meddelats med stöd av denna lag får överklagas genom besvär i förvaltningsdomstol. Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

51 §

Tid för sökande av ändring

Begäran om omprövning hos regionförvaltningsverket i ett ärende som avses i 49 §, besvär över ett beslut med anledning av en begäran om omprövning som avses i 49 § samt besvär över ett beslut som gäller en varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid eller uppsägning från elevhemmet för viss tid eller slutgiltigt ska anföras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

54 §

Besvärsförbud

Andra beslut som fattats med stöd av 41 § än beslut som gäller varning, avstängning från läroanstalten för viss tid eller uppsägning från elevhem får inte överklagas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) 2 §, 20 § 2 mom. och 26 § 1 mom. som följer:

2 §

Utbildningens mål

Den utbildning som handleder för examensutbildning ger den studerande färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning, orienterar den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärker den studerandes förutsättningar att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga studentexamen efter den eller att avlägga yrkesinriktad examen. Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning för studerande som inte fyllt 18 år ska barnets bästa i första hand beaktas.

20 §

Den studerandes skyldigheter

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den studerande ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.

26 §

Tillämpning av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning

Vid ordnandet av handledande utbildning tillämpas vad som i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen eller lagen om yrkesutbildning för den berörda anordnarens del föreskrivs om undervisningens offentlighet, försök, utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter för specialundervisning eller särskilt stöd, elev- och studerandevård, personal, samarbete med studerandenas vårdnadshavare, elev- och studerandekår, utvärdering av utbildningen samt sekretess och behandling av personuppgifter, om inte något annat föreskrivs i lag. Dessutom tillämpas vad som när det gäller utbildningsanordnaren i fråga föreskrivs om disciplin och därmed sammanhängande förfaranden i 36 och 36 a—36 g § i lagen om grundläggande utbildning, med undantag av bestämmelserna om kvarsittning, och i 40—48 § i gymnasielagen och 80, 85—93 och 115 § i lagen om yrkesutbildning samt vad som i nämnda lagar föreskrivs om sökande av ändring i ärenden som gäller disciplinära åtgärder. På förvägrande av rätt att delta i undervisning tillämpas dock vad som föreskrivs om förvägrande i lagen om yrkesutbildning. Om utbildningen

RP 127/2021 rd

ordnas av kommunen utan tillstånd att ordna utbildning, tillämpas i fråga om det som anges i detta moment vad som i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om saken.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 16 september 2021

Statsminister

Sanna Marin

Undervisningsminister Li Andersson

1.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 36 c och 42 e §, sådana de lyder, 36 c § i lag 477/2003 och 42 e § i lag 959/2015,
ändras 5 § 1 mom., 29 § 7 mom., 35 § 2 mom., 36 § 1 och 3 mom., 36 a § 1 och 2 mom., 36 h §, det inledande stycket i 42 § och 42 § 3 punkten samt 42 a och 42 b §,
av dem 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1216/2020, 29 § 7 mom. och 36 h § sådana de lyder i lag 1267/2013, 36 § 1 och 3 mom. samt 36 a § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 477/2003, det inledande stycket i 42 § och 42 § 3 punkten samt 42 b § sådana de lyder i lag 959/2015 och 42 a § sådana de lyder i lag 831/2019, samt
fogas till lagen en ny 3 a § och till 42 §, sådan den lyder i lagarna 959/2015 och 1216/2020, ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Barnets bästa

Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om grundläggande utbildning ska barnets bästa i första hand beaktas.

5 §

5 §

Annan utbildning och verksamhet

Annan utbildning och verksamhet

Kommunen kan ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och, i den omfattning kommunen beslutar, flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7—9. Kommunen beslutar *också* om ordnande av grundläggande utbildning för *andra än läropliktiga*.

Kommunen kan ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och, i den omfattning kommunen beslutar, flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7—9. Kommunen beslutar om ordnande av grundläggande utbildning för vuxna.

Gällande lydelse

29 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Skolans lärare och rektor ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som gjort sig skyldig till detta och för den elev som utsatts för detta.

35 §

Elevens skyldigheter

En elev skall utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt.

36 §

Disciplin

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning eller en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om en elev fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning, kan eleven avstängas för högst tre månader. Skriftlig varning och avstängning för viss tid är disciplinära straff.

En elev kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande

Föreslagen lydelse

29 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Skolans lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som *misstänks för* detta och för den elev som utsatts för detta.

35 §

Elevens skyldigheter

En elev ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. *En elev ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att eleven inte äventyrar andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.*

36 §

Disciplin

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning eller en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om en elev fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning, kan eleven avstängas för högst tre månader. Skriftlig varning och avstängning för viss tid är disciplinära *åtgärder*.

En elev kan förvägras rätt att delta i undervisningen högst för den återstående arbetsdagen *och följande arbetsdag*, om det föreligger en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervis-

Gällande lydelse

av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtillhörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande.

Föreslagen lydelse

ningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande. *Under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan elevvård som avses i 36 h § för eleven ordnas möjlighet till ett personligt samtal med elevvårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för eleven ordnas sådant annat stöd som eleven behöver under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen och när eleven återvänder till undervisningen. För eleven utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen.*

36 a §

Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av avstängning

Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, skall den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en elev påförs disciplinstraff skall hans eller hennes vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 36 § skall elevens vårdnadshavare underrättas och om att eleven förvägras undervisning skall den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Om avstängningen för viss tid och den skriftliga varningen skall ett beslut utfärdas och andra åtgärder enligt 36 § skall registreras.

Utbildningsanordnaren skall ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som hans eller hennes årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och

36 a §

Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av avstängning

Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, *ska* den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. *Utbildningsanordnaren ska när den överväger disciplinära åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut fattas om en disciplinär åtgärd ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 36 § ska elevens vårdnadshavare underrättas och om att eleven förvägras undervisning ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 § ska registreras.*

Utbildningsanordnaren *ska* ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som elevens årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen

Gällande lydelse

undervisningen genomförs och inläringen följs enligt denna plan.

Föreslagen lydelse

genomförs och inläringen följs enligt denna plan. *Eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ska ges tillfälle att delta i utarbetandet av en sådan individuell plan som grundar sig på läroplanen och som avses i detta moment.*

36 c §

Verkningarna av anhängigt åtal och domstols beslut på disciplinärt förfarande

Under den tid då åtal mot en elev är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot eleven.

Om en domstol har frikänt en elev, får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en elev till straff, får eleven inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En elev kan dock avstängas för viss tid, om det med hänsyn till elevens brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

(upphävs)

36 h §

Elevvård i samband med disciplinära åtgärder och tillrättavisning

Utbildningsanordnaren ska se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som påförts ett sådant disciplinärt straff som avses i 36 § 1 mom. eller förvägrats rätt att delta i undervisningen för den återstående arbetsdagen med stöd av 36 § 2 eller 3 mom. Eleven får inte lämnas utan tillsyn efter de åtgärder som avses i 36 § 2 och 3 mom.

36 h §

Elevvård i samband med disciplinära åtgärder och tillrättavisning

Utbildningsanordnaren ska se till, *att behövlig elevvård ordnas för en elev som är föremål för en sådan disciplinär åtgärd som avses i 36 § 1 mom. eller som har förvägrats rätt att delta i undervisningen med stöd av 36 § 2 eller 3 mom. för resten av arbetsdagen och högst nästkommande arbetsdag.* Eleven får inte lämnas utan tillsyn *under verkställigheten av de åtgärder som avses i 36 § 2 och 3 mom.*

Gällande lydelse

42 §

Begäran om omprövning

Om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

3) anordnande av särskilt stöd enligt 17 §,

Föreslagen lydelse

42 §

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket, om beslutet gäller

3) ordnande av särskilt stöd enligt 17 § och tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel enligt 31 § som ingår i särskilt stöd,

Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

42 a §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstol

Ett sådant beslut som avses i denna lag och som gäller en skriftlig varning till en elev, avstängning av en elev för viss tid eller en förman eller rättighet enligt 31, 32 eller 33 § eller 34 § 1 mom. får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Ett beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

42 a §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstol

Beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning och andra beslut som meddelats med stöd av denna lag får överklagas genom besvär i förvaltningsdomstol. Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs i denna lag.
(upphävs)

42 b §

Tid för sökande av ändring

Besvär över ett beslut som gäller en skriftlig varning till en elev, avstängning av en elev för viss tid eller ett ärende som avses i 42 a § 2 mom. ska anföras samt omprövning av ett

42 b §

Tid för sökande av ändring

Begäran om omprövning hos regionförvaltningsverket i ett ärende som avses i 42 §, besvär i förvaltningsdomstol över ett beslut med anledning av en begäran om omprövning som

RP 127/2021 rd

Gällande lydelse

ärende som avses i 42 § begäras inom 14 dagar från det att elevens vårdnadshavare eller lagliga företrädare delgavs beslutet. Ärenden som avses i denna paragraf ska behandlas skyndsamt.

Föreslagen lydelse

avses i 42 § och besvär över ett beslut som gäller en skriftlig varning till en elev samt avstängning för viss tid ska anföras inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. Ärenden som avses i denna paragraf ska behandlas skyndsamt.

42 e §

Besvärstillstånd

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, får beslut av förvaltningsdomstolen överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 88 §,
ändras 2 § 2 mom., 85 § 4 mom., 93 § 1, 4 och 5 mom. samt 94 § 2 mom., samt
fogas till 80 § ett nytt 6 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

*Syftet med yrkesinriktade examina och yrkes-
utbildning*

*Syftet med yrkesinriktade examina och yrkes-
utbildning*

Målet för den utbildning som avses i denna lag är dessutom att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver med tanke på förutsättningarna för fortsatta studier, yrkesutveckling, fritidsintressen och en mångsidig personlighetsutveckling.

Målet för den utbildning som avses i denna lag är dessutom att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver med tanke på förutsättningarna för fortsatta studier, yrkesutveckling, fritidsintressen och en mångsidig personlighetsutveckling. *Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning för studerande som inte fyllt 18 år ska barnets bästa i första hand beaktas.*

80 §

80 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Rätt till en trygg studiemiljö

Läroanstaltens lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i läroanstalten eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks för detta och för den studerande som utsatts för detta.

Gällande lydelse

85 §

Disciplin

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

Föreslagen lydelse

85 §

Disciplin

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av den studerandes våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande. *Under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan studerandevård som avses i 99 § för den studerande ordnas möjlighet till ett personligt samtal med studerandevårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för den studerande ordnas sådant annat stöd som den studerande behöver under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen och när denne återvänder till undervisningen. För den studerande utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen.*

88 §

Verkningarna av ett anhängigt åtal eller ett domstolsavgörande på ett disciplinärt förfarande

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid en allmän domstol får inte ett disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot den studerande.

Om en domstol har frikänt en studerande, får inte ett disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av ett sådant förfarande som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en studerande till straff, får han eller hon inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En studerande kan

(upphävs)

Gällande lydelse

dock avstängas för viss tid från läroanstalten eller sägas upp från internatboendet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, om det är motiverat med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det.

93 §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning och återställande av studierätten och i disciplinärenden

Beslut om skriftlig varning till en studerande fattas av rektorn. Beslut om indragning och återställande av studierätten, avstängning för viss tid, uppsägning från internatboende och avhållande från studierna fattas av ett av utbildningsanordnaren tillsatt kollegialt organ. Efter beslut av utbildningsanordnaren får rektorn bestämma att en studerande för högst tre månader ska avstängas eller sägas upp från internatboendet.

Innan en studerande avstängs från läroanstalten, sägs upp från internatboendet eller ges en skriftlig varning ska den handling eller försummelse som är orsaken till disciplinstraffet specificeras, behövlig utredning inhämtas och den studerande ges tillfälle att bli hörd. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller sägs upp från internatboendet ska också den studerandes vårdnadshavare höras. Den studerandes vårdnadshavare ska underrättas om andra åtgärder enligt 85 §.

I fråga om disciplinstraff, indragning av studierätten och avhållande från studierna ska ett skriftligt beslut meddelas, och åtgärder enligt 85 § 3 och 4 mom. ska registreras.

Föreslagen lydelse

93 §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning och återställande av studierätten och i disciplinärenden

Beslut om skriftlig varning till en studerande fattas av rektorn. Beslut om indragning och återställande av studierätten, avstängning för viss tid, uppsägning från internatboende och avhållande från studierna fattas av ett av utbildningsanordnaren tillsatt kollegialt organ. Efter beslut av utbildningsanordnaren får rektorn bestämma att en studerande för högst tre månader ska avstängas eller sägas upp från internatboendet. *Rektorn får dock inte besluta om avstängning för viss tid av en i läropliktslagen avsedd läropliktig.*

Innan en studerande avstängs från läroanstalten, sägs upp från internatboendet eller ges en skriftlig varning ska den handling eller försummelse som är orsaken till den disciplinära åtgärden specificeras, behövlig utredning inhämtas och den studerande ges tillfälle att bli hörd. Innan en studerande avstängs från läroanstalten eller sägs upp från internatboendet ska också den studerandes vårdnadshavare höras. Den studerandes vårdnadshavare ska underrättas om andra åtgärder enligt 85 §. *När en disciplinär åtgärd övervägs ska gärningens art samt den studerandes ålder och utvecklingsnivå beaktas.*

Beträffande disciplinära åtgärder, indragning av studierätten och avhållande från studierna ska ett skriftligt beslut meddelas, och åtgärder enligt 85 § 3 och 4 mom. ska registreras.

RP 127/2021 rd

Gällande lydelse

94 §

Studerandes skyldigheter

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt.

Föreslagen lydelse

94 §

Studerandes skyldigheter

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. *Den studerande ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gymnasielagen (714/2018) 41 § 4 mom. samt 44 och 52 §,
ändras 2 § 2 mom., 30 § 2 mom., 41 § 1 och 3 mom., rubriken för 42 § och 42 § 1 och 4
mom., 50 och 51 § samt 54 § 1 mom.,
av dem 41 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1217/2020, samt
fogas till 40 § ett nytt 7 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

Gymnasieutbildningens syfte

Gymnasieutbildningens syfte

Syftet med gymnasieutbildningen är att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och aktiva samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper, färdigheter och beredskaper som de behöver i arbetslivet, för fritidsintressen och för en allsidig personlighetsutveckling. Därtill är syftet med utbildningen att ge de studerande beredskap för livslångt lärande och för att utveckla sig själva kontinuerligt.

Syftet med gymnasieutbildningen är att stödja de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och aktiva samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper, färdigheter och beredskaper som de behöver i arbetslivet, för fritidsintressen och för en allsidig personlighetsutveckling. Därtill är syftet med utbildningen att ge de studerande beredskap för livslångt lärande och för att utveckla sig själva kontinuerligt. *Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning för studerande som inte fyllt 18 år ska barnets bästa i första hand beaktas.*

30 §

30 §

Den studerandes skyldigheter

Den studerandes skyldigheter

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den studerande ska låta bli att mobba andra och undvika aktiviteter som kan äventyra säkerheten eller hälsan för andra studerande, läroanstaltsgemenskapen eller studiemiljön. Bestämmelser om disciplin finns i 7 kap.

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den studerande ska låta bli att mobba *eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.* Bestämmelser om disciplin finns i 7 kap.

Gällande lydelse

40 §

Rätt till en trygg studiemiljö

41 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år, samt sägas upp från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovannämnda åtgärder är disciplinära straff. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras oskäligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

Föreslagen lydelse

40 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Läroanstaltens lärare eller rektor ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i läroanstalten eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den studerande som misstänks för detta och för den studerande som utsatts för detta.

41 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, dock högst ett år, samt sägas upp från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. De ovan angivna åtgärderna är disciplinära *åtgärder*. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av den studerandes våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras oskäligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande. *Under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan studerandevård som avses i 32 § för*

Gällande lydelse

Om en studerande är föremål för rannsakan med anledning av brott, kan den studerande för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han eller hon misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

42 §

Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av disciplinära straff

Innan ett beslut enligt 41 § 1 eller 4 mom. fattas ska den handling eller försummelse, eller det misstänkta brott eller den omständighet som hänför sig till detta och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en studerande påförs disciplinstraff ska hans eller hennes vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 41 § ska den studerandes vårdnadshavare underrättas och om att den studerande förvägras undervisning ska den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där läroanstalten är belägen underrättas vid behov. Beträffande åtgärder enligt 41 § 1 och 4 mom. ska ett beslut meddelas och åtgärder enligt 41 § 2 och 3 mom. ska registreras.

Beslut om avstängning från läroanstalten, uppsägning från elevhemmet, avstängning

Föreslagen lydelse

den studerande ordnas möjlighet till ett personligt samtal med studerandevårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för den studerande ordnas sådant annat stöd som den studerande behöver under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen och när denne återvänder till undervisningen. För den studerande utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen.

(4 mom. upphävs)

42 §

Förfarande i disciplinärenden och verkställighet av disciplinära åtgärder

Innan ett beslut enligt 41 § 1 eller 4 mom. fattas ska den handling eller försummelse, eller det misstänkta brott eller den omständighet som hänför sig till detta och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. *Utbildningsanordnaren ska när den överväger disciplinära åtgärder beakta gärningens art samt den studerandes ålder och utvecklingsnivå.* Innan beslut om en disciplinär åtgärd fattas ska den studerandes vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 41 § ska den studerandes vårdnadshavare underrättas och om att den studerande förvägras undervisning ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där läroanstalten är belägen underrättas vid behov. Beträffande åtgärder enligt 41 § 1 och 4 mom. ska ett beslut meddelas och åtgärder enligt 41 § 2 och 3 mom. ska registreras.

Beslut om avstängning från läroanstalten, uppsägning från elevhemmet och tilldelande

Gällande lydelse

från studierna och tilldelande av en skriftlig varning fattas av ett behörigt kollegialt organ hos utbildningsanordnaren eller, i enlighet med utbildningsanordnarens beslut, av rektor. Rektorn kan ges behörighet att besluta om avstängning från läroanstalten eller uppsägning från elevhemmet för en tid av högst tre månader.

Föreslagen lydelse

av en skriftlig varning fattas av ett behörigt kollegialt organ hos utbildningsanordnaren eller, i enlighet med utbildningsanordnarens beslut, av rektorn. *Rektorn kan ges behörighet att besluta om avstängning från läroanstalten eller uppsägning från elevhemmet för en tid av högst tre månader. Rektorn kan dock inte ges behörighet att besluta om avstängning från läroanstalten för viss tid av en läropliktig som avses i läropliktslagen.*

44 §

Verkningarna av ett anhängigt åtal eller ett domstolsbeslut på ett disciplinärt förfarande

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid en allmän domstol får inte ett disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot den studerande.

(upphävs)

Om en domstol har frikänt en studerande, får inte ett disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av ett sådant förfarande som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en studerande till straff, får han eller hon inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En studerande kan dock avstängas för viss tid eller uppsägas från elevhemmet, om det med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

50 §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstol

Ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag och som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning av en studerande från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avstängande från studierna för den tid som brottsundersökning pågår eller en förmån eller rättighet enligt 34 eller 35 § får överklagas genom besvär

50 §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstol

Beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning och andra beslut som meddelats med stöd av denna lag får överklagas genom besvär i förvaltningsdomstol. Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsrätten (808/2019), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Gällande lydelse

hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning enligt 49 § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

51 §

Tid för sökande av ändring

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhemmet för viss tid eller slutgiltigt, avstängande från studierna för den tid som brottsundersökning pågår eller ett ärende som avses i 50 § 2 mom. ska anföras och omprövning av ett ärende som avses i 49 § ska begäras inom 14 dagar från det att den studerande delgavs beslutet. Ärenden som avses i denna paragraf ska behandlas skyndsamt.

52 §

Besvärstillstånd

Om inte annat föreskrivs i denna lag, får ett beslut av förvaltningsdomstolen överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

54 §

Besvärsförbud

Om inte annat föreskrivs i denna lag, får ett beslut av förvaltningsdomstolen överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Föreslagen lydelse

51 §

Tid för sökande av ändring

Begäran om omprövning hos regionförvaltningsverket i ett ärende som avses i 49 §, besvär över ett beslut med anledning av en begäran om omprövning som avses i 49 § samt besvär över ett beslut som gäller en varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid eller uppsägning från elevhemmet för viss tid eller slutgiltigt ska anföras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

(upphävs)

54 §

Besvärsförbud

Andra beslut som fattats med stöd av 41 § än beslut som gäller varning, avstängning från läroanstalten för viss tid eller uppsägning från elevhem får inte överklagas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om utbildning som handleder för examensutbildning

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) 2 §, 20 § 2 mom. och 26 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

Utbildningens mål

Utbildningens mål

Den utbildning som handleder för examensutbildning ger den studerande färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning, orienterar den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärker den studerandes förutsättningar att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga studentexamen efter den eller att avlägga yrkesinriktad examen.

Den utbildning som handleder för examensutbildning ger den studerande färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning, orienterar den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärker den studerandes förutsättningar att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga studentexamen efter den eller att avlägga yrkesinriktad examen. *Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om utbildning för studerande som inte fyllt 18 år ska barnets bästa i första hand beaktas.*

20 §

20 §

Den studerandes skyldigheter

Den studerandes skyldigheter

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt.

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. *Den studerande ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att den studerande inte äventyrar andra studerandes, läroanstaltsgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa.*

